

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2020

3

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Agata Dimmich, Anna Dorabialska
Katarzyna Gębala, Przemysław Gumiński
Magdalena Lenik, Paulina Lewandowska
Kamila Lipińska, Radosław Nowaczewski
Anna Tomasiuk, Arkadiusz Turczyn
Konrad Wróblewski, Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2019 r., I ACa 1785/17, zagadnienia prawnego:

„Czy obligatariuszowi przysługuje uprawnienie do dochodzenia od dłużnika rzeczowego wierzytelności wynikającej z obligacji zabezpieczonych hipoteką, wyemitowanych na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 730), czy też takie uprawnienie przysługuje wyłącznie administratorowi hipoteki?”

podjął uchwałę:

Obligatariuszowi przysługuje legitymacja do dochodzenia od dłużnika rzeczowego zaspokożenia z nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą roszczenia z obligacji wyemitowanych na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 ze zm.).

(uchwała z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 55/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 5 czerwca 2019 r., X RCa 5/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa, wytożonej przez prokuratora wobec dziecka pochodzącego ze sztucznego

zapłodnienia od anonimowego dawcy nasienia, dobro dziecka o jakim mowa w art. 86 k.r.o. sprzeciwia się uwzględnieniu powództwa?”

podjął uchwałę:

Powództwo prokuratora, wytoczone w sprawie o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa dokonanego po urodzeniu się dziecka poczętego w następstwie procedury medycznie wspomagananej prokreacji z zastosowaniem komórek rozrodczych pochodzących od anonimowego dawcy, może być oddalone przez sąd jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

(uchwała z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 56/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 28 czerwca 2019 r., I ACa 954/18, zagadnienia prawnego:

„1. Czy regionalna wspólnota samorządowa – województwo, ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za niezgodne z prawem działanie (zaniechanie) marszałka województwa realizowane przy wykonywaniu władzy publicznej w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, określonych w art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (tj. dawnego Prawa wodnego, według brzmienia wynikającego z Dz.U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229 ze zm. Dz.U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1206)?

W wypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie wskazane w punkcie 1:

2. Czy Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Warszawie wstąpiło do procesu na podstawie art. 534 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (tj. nowego Prawa wodnego Dz.U. z 2017 r., poz. 1566), z mocy prawa z dniem 1 stycznia 2018 r., w miejsce dotąd biorącego udział w sprawie województwa?”

podjął uchwałę:

1. Województwo ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za niezgodne z prawem działania lub zaniechania marszałka woje-

wództwa realizowane przy wykonywaniu władzy publicznej w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1121 ze zm.).

2. W procesie cywilnym o odszkodowanie za niezgodne z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu zadań publicznych, o których mowa w art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1121 ze zm.), wszczętym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2018 r., poz. 2268 ze zm.), w miejsce pozwanego województwa nie wstępuje na podstawie art. 534 ust. 5 pkt 3 tej ustawy Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Warszawie.

(uchwała z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 57/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 12 marca 2019 r., III Ca 1177/18, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalna jest na podstawie art. 221 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2204 ze zm. – zwana dalej u.g.n.) zmiana wysokości stawki procentowej opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu, w sytuacji gdy jej aktualizacja dokonana została na zasadzie art. 78 u.g.n., w drodze wypowiedzenia wysokości opłaty rocznej przy zastosowaniu stawki ustalonej przed wejściem w życie przepisów cytowanej wyżej ustawy?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalna jest zmiana wysokości stawki procentowej opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu na podstawie art. 221 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 65) także w sytuacji, gdy – ze względu na zmianę wartości nieruchomości – wcześniej

została już dokonana aktualizacja opłaty rocznej na podstawie art. 78 w związku z art. 77 ust. 1 tej ustawy, w drodze wypowiedzenia wysokości opłaty rocznej, przy zastosowaniu stawki procentowej ustalonej przed wejściem w życie tej ustawy.

(uchwała z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 58/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 7 maja 2019 r., I ACa 682/18, zagadnienia prawnego:

„Czy niezapewnienie wszystkim właścicielom udziału w głosowaniu nad uchwałą członków wspólnoty mieszkaniowej w trybie indywidualnego zbierania głosów, wyrażającą zgodę na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu, narusza przepisy art. 23 ust. 1 i 2 w związku z art. 6 zdanie pierwsze i art. 27 ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 737) w taki sposób, że uchwały tej nie można uznać za podjętą przez ogół właścicieli?”

podjął uchwałę:

Niezapewnienie wszystkim właścicielom lokali udziału w głosowaniu nad uchwałą podejmowaną w trybie indywidualnego zbierania głosów może uzasadniać uchylenie przez sąd uchwały, jeżeli miało lub mogło mieć wpływ na jej treść.

(uchwała z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 59/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z dnia 19 lipca 2019 r., II Cz 633/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w sytuacji złożenia wniosku o umorzenie postępowania przez wierzyciela bez wskazania, że nastąpiło to na skutek spłaty zobowiązania przez dłużnika w trybie art. 825 pkt 1 k.p.c. do dnia 31 grudnia

2018 r. i wydaniu przez komornika sądowego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego po dniu 31 grudnia 2018 r., do rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego znajdzie zastosowanie przepis art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, czy też przepis art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji?”

podjął uchwałę:

Artykuł 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2363) nie znajduje zastosowania, jeżeli wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

(uchwała z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 62/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 13/20

„Czy osobie nabywającej od dłużnika własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego po jego zajęciu w postępowaniu egzekucyjnym przysługuje skuteczne roszczenie windykacyjne przeciwko osobie, która zawarła umowę sprzedaży tego prawa z nabywcą licytacyjnym, legitymującym się formalnie prawomocnym postanowieniem o przysądzeniu, w sytuacji, gdy brak było podstawy do stwierdzenia prawomocności tego orzeczenia, które zostało następnie uchylone, zaś dla lokalu nie założono księgi wieczystej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 7 stycznia 2020 r., III Ca 723/18, P. Jasinkiewicz, B. Bojko-Szczegiecka, D. Tarkowska)

Podstawą sprawy rozpoznawanej przez Sąd drugiej instancji jest konflikt pomiędzy interesem osoby, która nabyła własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu po jego zajęciu w postępowaniu egzekucyjnym od dłużnika, oraz osoby, która w dobrej wierze zawarła umowę sprzedaży z nabywcą licytacyjnym po przysądzeniu własności i stwierdzeniu prawomocności tego orzeczenia. Z jednej strony występuje interes nabywcy, na którego dłużnik przeniósł ograniczone prawo rzeczowe po jego egzekucyjnym zajęciu, a z drugiej strony ochrona osoby, która zawarła umowę nabycia tego prawa w usprawiedliwionym przekonaniu, że prawo to przysługuje zbywcy, opartym o dokument urzędowy potwierdzający nabycie

prawa na skutek licytacji w postępowaniu egzekucyjnym oraz zaświadczenie spółdzielni mieszkaniowej. Wątpliwości Sądu wzbudziła możliwość przyjęcia, że na skutek działania zasady, iż nikt nie jest władny przenieść na inną osobę więcej praw niż mu przysługuje, osoba która w dobrej wierze przystąpiła do nabycia od nabywcy licytacyjnego własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu, nie nabywałaby skutecznie tego prawa, pomimo działania na podstawie postanowienia o jego przysądzeniu formalnie zaopatrzone we wzmiankę o stwierdzeniu prawomocności oraz przymiot posiadacza po stronie zbywcy, wobec następczego uchylecia wskazanego orzeczenia i niezłożenia dla tego prawa księgi wieczystej. Odstępstwa od zasady, że skuteczne nabycie może nastąpić jedynie od uprawnionego i tylko w zakresie przysługujących mu uprawnień, wynikają przede wszystkim z ochrony dobrej wiary usprawiedliwionej okolicznościami konkretnej sprawy oraz usunięciem niepewności w transakcjach cywilnoprawnych. Ochrona dobrej wiary i pewności obrotu w założeniu ustawodawcy uzyskują pierwszeństwo, co zostało przez sąd wyjaśnione poprzez omówienie wielu stosownych regulacji.

Sąd Okręgowy wskazał, że założenie księgi wieczystej dla spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu ma charakter fakultatywny. Z kolei legitymowanie się przez nabywcę licytacyjnego postanowieniem o przysądzeniu na jego rzecz przedmiotowego prawa ze stwierdzeniem prawomocności przemawia za uznaniem, że kolejny nabywca mógł pozostać w zaufaniu do treści orzeczenia sądowego, z którego wynikało, że potencjalny zbywca jest osobą uprawnioną na skutek uzyskania prawa do lokalu w ramach postępowania egzekucyjnego. Ustawodawca udziela dalej idącej ochrony nabywcom licytacyjnym oraz osobom uzyskującym prawa w postępowaniu egzekucyjnym, które działają w dobrej wierze. Dodatkowym argumentem przemawiającym za udzieleniem ochrony prawnej nabywcy w dobrej wierze jest odpłatność czynności prawnej, za czym przemawiają względy aksjologiczne. Udzielenie ochrony prawnej roszczeniu windykacyjnemu w myśl zasady, że tylko ten może przenieść prawo, komu ono przysługuje, stałoby w sprzeczności z niejednokrotnie wyrażaną wolą ustawodawcy, aby chronić nabywców działających w dobrej wierze, zwłaszcza przy odpłatnych czynnościach prawnych, jak i aby realizować postulat pewności obrotu.

Ar.T.

III CZP 14/20

„Czy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zawarty w apelacji podlega rozpoznaniu przez sąd pierwszej czy drugiej instancji, a jeśli przez sąd drugiej instancji, czy na postanowienie to służy zażalenie i do którego sądu: do innego składu sądu drugiej instancji czy sądu przełożonego nad sądem drugiej instancji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 8 stycznia 2020 r., VI Ga 3/20, M. Zalewska)

Sąd Okręgowy podniósł, że pozwany skutecznie złożył apelację od wyroku Sądu Rejonowego, a zważywszy, iż data jej nadania to 6 grudnia 2019 r., do jej rozstrzygnięcia mają zastosowanie przepisy obowiązujące od dnia 7 listopada 2019 r. Powołując się na art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.), Sąd drugiej instancji podał, że pozwany w apelacji złożył wniosek o zwolnienie go z opłaty od kosztów postępowania apelacyjnego.

Wątpliwość sprowadza się do tego, czy wniosek taki podlega rozpoznaniu według przepisów dotychczasowych, tj. mając na względzie brzmienie art. 11 ust. 1 nowelizacji z dnia 4 lipca 2019 r., sprzed dnia 7 listopada 2019 r. Sąd stwierdził, że w sprawie wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w dniu 26 listopada 2018 r., więc właściwym do rozpoznania wniosku pozostaje Sąd pierwszej instancji, co wynikałoby również z art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 785 ze zm.), według którego wniosek składa się do sądu, w którym sprawa się toczy, a w dniu wniesienia apelacji sprawa toczyła się w sądzie pierwszej instancji. Odmienne zapatrywanie zasadza się na tym, że wniosek taki powinien być rozpoznany przez sąd drugiej instancji, w ramach postępowania incydentalnego wobec postępowania apelacyjnego, zgodnie z obecnie obowiązującym art. 371 k.p.c. i art. 9 ust. 4 nowelizacji z dnia 4 lipca 2019 r., odnoszącym się jednak tylko do apelacji, a nie do wniosku o zwolnienie od kosztów postępowania apelacyjnego.

Skoro w myśl art. 394 § 1 k.p.c. *a contrario*, art. 394^{1a} § 1 pkt 1 k.p.c. i art. 394² § 1¹ k.p.c. *a contrario*, na postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów wydane przez sąd pierwszej instancji przysługuje za-

żalenie tzw. równoległe, Sąd podał w wątpliwość, czy nie wskazuje to, że wszelkie wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych rozpoznają sądy pierwszej instancji. Być może jednak przeoczeniem ustawodawcy jest to, że nie przewidział, iż na postanowienie sądu drugiej instancji o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych przysługuje zażalenie do sądu równoległego, co uzasadnia fakt, że takie właśnie zażalenie przewidział na podobne instytucjonalnie postanowienie sądu drugiej instancji o odmowie ustanowienia adwokata (art. 394² § 1¹ pkt 1 k.p.c.).

Ar.T.

*

III CZP 15/20

„Czy spółce akcyjnej powstałej w wyniku połączenia spółek kapitałowych, w tym skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, przysługuje na podstawie art. 207 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami roszczenie o ustanowienie użytkowania wieczystego gruntu jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli posiadaczem nieruchomości zarówno na dzień 5 grudnia 1990 r., jak i 1 stycznia 1998 r. było to przedsiębiorstwo państwowe, które ponadto, przed komercjalizacją i przed wejściem w życie ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, skierowało do gminy stosowny wniosek o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego, a spółka akcyjna kontynuuje posiadanie nieruchomości?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 grudnia 2018 r., V ACa 594/17, M. Szerel, E. Jefimko. M. Miąskiewicz)

Strona powodowa wywodzi swoje roszczenie o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli o oddaniu powodce określonych nieruchomości w użytkowanie wieczyste z art. 207 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 115, poz. 741) w jego pierwotnym brzmieniu. Przepis ten w ust. 1 zdanie pierwsze stanowił, że osoby, które były posiadaczami nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub gminy w dniu 5 grudnia 1990 r. i pozostały nimi nadal w dniu 1 stycznia 1998 r., mogą żądać oddania nierucho-

mości w drodze umowy w użytkowanie wieczyste wraz z przeniesieniem własności budynków, jeżeli zabudowały te nieruchomości na podstawie pozwolenia na budowę z lokalizacją stałą.

Powodowa spółka jest następcą prawnym spółki akcyjnej, która – stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw – wstąpiła we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe, bez względu na charakter prawny tych stosunków. Odnośnie do skutków prawnych komercjalizacji wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 5 grudnia 2002 r., III CZP 71/02 (OSNC 2002, nr 10, poz. 133), wskazując, że aktualna pozostała wykładnia dokonana na tle przekształcenia państwowego przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa na podstawie art. 8 poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, w której chodziło o transformację przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, połączoną z sukcesją jego praw i obowiązków (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r., III CZP 49/92, OSCNP 1992, nr 11, poz. 200). Powstała w wyniku komercjalizacji spółka Skarbu Państwa jest następcą pod tytułem ogólnym i z tej racji wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki komercjalizowanego przedsiębiorstwa. Następnie spółka akcyjna połączyła się przez zawiązanie nowej spółki kapitałowej na podstawie art. 492 § 1 pkt 2 k.s.h. z innymi spółkami, tworząc nową spółkę akcyjną, będącą powódką w sprawie. Stosownie do art. 494 § 1 k.s.h. spółka nowo zawiązana wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki. Jak wskazuje judykatura, połączenie pociąga za sobą skutek w postaci sukcesji uniwersalnej praw i obowiązków spółek łączących się na spółkę nowo zawiązaną.

Ponadto, zdaniem Sądu drugiej instancji, na skutek złożenia w dniu 27 grudnia 1995 r., a więc w terminie określonym w art. 14 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r., poz. 1492), przez poprzednika prawnego powódki wniosków o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego, po jego stronie pojawiła się ekspektatywa maksymalnie ukształtowana tego prawa (orzeczenie Trybunału Kon-

stytucyjnego z dnia 10 kwietnia 2006 r., SK 30/04, OTK-A 2006, nr 4, poz. 42), która korzysta z takiej ochrony jak prawda nabyte. Można zatem twierdzić, że ewentualne dalsze przekształcenia uprawnionego podmiotu, skutkujące sukcesją uniwersalną, nie powinny mieć wpływu na zakres przedmiotowego prawda podmiotowego i możliwość jego realizacji.

Sąd drugiej instancji rozważał jednak, czy powódka rzeczywiście wstąpiła w całą sytuację prawną swego poprzednika. Powołał wyrok z dnia 17 czerwca 2015 r., I CSK 553/14 (OSNC 2016, nr 6, poz. 75), w którym Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że uprawnienia przewidziane w art. 80 ust. 1a ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości i wynikające z nich roszczenia nie przechodzą na następców prawnych. Przepisy ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz ustawy o gospodarce nieruchomościami są przepisami szczególnymi w stosunku do ogólnych regulacji prawa cywilnego, odpowiadającymi charakterowi regulacji przewidującej sytuację, w których przyznane określonym podmiotom szczególne uprawnienia przechodzą na następców prawnych. Oznacza to, że co do zasady uprawnienia te i wynikające z nich roszczenia, mimo że mają charakter majątkowy, nie przechodzą na spadkobierców i następców prawnych, a wyjątki od tej zasady są wyraźnie przewidziane w przepisach.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że pozostaje to w opozycji do wskazanej zasady sukcesji uniwersalnej podmiotu powstałego na skutek komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego, a następnie zawiązania przez połączenie nowej spółki kapitałowej.

M.M.

*

III CZP 16/20

„Czy dochodzenie naprawienia szkody przez wykonawcę, którego oferta nie została wybrana wskutek naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1843) wymaga uprzedniego stwierdzenia naruszenia przepisów tej ustawy

prawomocnym orzeczeniem Krajowej Izby Odwoławczej lub prawomocnym orzeczeniem sądu wydanym po rozpoznaniu skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 grudnia 2019 r., I ACa 53/19, R. Dziczek, K. Polańska-Farion, A. Strączyńska)

Sąd Apelacyjny podkreślił, że w ustawie Prawo zamówień publicznych generalnie nie zawarto rozwiązań dotyczących roszczeń odszkodowawczych. Zważywszy, że powstanie i realizacja zamówienia publicznego następuje przy wykorzystaniu instrumentów cywilnoprawnych, ustawa zaś określa jedynie pewne szczególne wymogi procedury kontraktowania, uzasadniony staje się wniosek o potrzebie sięgnięcia w rozważanym zakresie do przepisów kodeksu cywilnego. Potwierdzeniem tego może być art. 14 ustawy, w którym wprost nakazano stosowanie kodeksu cywilnego do czynności zamawiającego i wykonawców, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej czy też art. 139 ust. 1 ustawy. Takie rozumienie Prawa zamówień publicznych wskazuje również uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych.

Sąd drugiej instancji nie znalazł uzasadnienia wymagania stwierdzenia w odrębnym postępowaniu wadliwości zachowania zamawiającego. Wprawdzie art. 417 § 2 i 3 k.c. przewiduje, że dochodzenie naprawienia szkody wynikłej z wydania prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji albo niewydania orzeczenia lub decyzji, gdy obowiązek ich wydania przewiduje przepis prawa, może mieć miejsce po prejudycjalnym stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem, ale czynnościom zamawiającego Skarbu Państwa podejmowanym w toku procedury przetargowej nie można przypisać charakteru decyzji lub orzeczenia w rozumieniu tego przepisu. Również Prawo zamówień publicznych nie formułuje wprost wymagania uzyskania – przed dochodzeniem roszczenia odszkodowawczego – rozstrzygnięcia co do naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy.

Ponadto analiza postanowień ustawy Prawo o zamówieniach publicznych doprowadziła Sąd drugiej instancji do wniosku, że środki ochrony prawnej przysługują temu wykonawcy, który ma interes w uzyskaniu

danego zamówienia. Przy założeniu kontraktowego ujęcia porozumień przetargowych środki te można byłoby traktować jako sposób na doprowadzenie do realnego wykonania zobowiązania.

Sąd Apelacyjny zauważył, że skorzystanie ze wspomnianych środków nie eliminuje wszystkich postaci szkody, nie jest więc wykluczone wystąpienie sytuacji, w których wszczęcie procedury odwoławczej byłoby w ogóle niecelowe, tym bardziej, że kognicją Krajowej Izby Odwoławczej nie jest objęte orzekanie o kompensacie pieniężnej. Analogicznie ocenić można przypadek uchylania się zamawiającego od zawarcia umowy o zamówienie publiczne. Rezygnacja z uprawnienia do dochodzenia umowy me pozbawia wykonawcy roszczeń odszkodowawczych, a ich realizacja nie mieści się w postępowaniu odwoławczo-skargowym. Na brak konieczności wyczerpania środków ochrony prawnej z ustawy Prawo zamówień publicznych zwracano również uwagę w orzecznictwie dotyczącym wadium (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2012 r., II CSK 448/12, niepubl., oraz z dnia 11 maja 2012 r., II CSK 491/11, niepubl.).

Sąd drugiej instancji przedstawił jednak inny kierunek wykładni, który wskazuje na konieczność wyczerpania środków przewidzianych w ustawie Prawo zamówień publicznych, sytuując je jednak w kategoriach przesłanek materialnych rozstrzygnięcia.

Określony przez ustawodawcę szczególnie tryb postępowania, z udziałem wyspecjalizowanego w problematyce zamówień publicznych organu, ukierunkowano na zbadanie przestrzegania przez zamawiającego przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych. Organ odwoławczy został przy tym uprawniony nie tylko do przywrócenia właściwego toku postępowania. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2014 r., IV CSK 115/14 (niepubl.) uznano, że samodzielne rozstrzygnięcie przez sąd o niezgodności z prawem, z pominięciem środków z ustawy – Prawo zamówień publicznych, prowadziłyby w istocie do przekreślenia znaczenia tych środków (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 456/09, niepubl.). Skłoniło to Sąd Najwyższy do przyjęcia konstrukcji czasowej niedopuszczalności drogi sądowej. Sąd drugiej instancji zastrzegł jednak, że orzeczenia te dotyczyły zwrotu wadium.

M.M.

III CZP 17/20

„Czy w aktualnie obowiązującym stanie prawnym zażalenie na postanowienie w przedmiocie nakazania zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej osobie niewykonującej obowiązków wynikających z orzeczenia w przedmiocie kontaktów z dzieckiem rozpoznaje inny skład sądu pierwszej instancji czy sąd drugiej instancji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 grudnia 2019 r., XV Cz 2215/19, K. Godlewski, A. Paszyńska-Michałowska, J. Borkowicz-Grygier)

Sąd Okręgowy przedstawił system rozpoznawania zażaleń funkcjonujący w kodeksie postępowania cywilnego do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469). Następnie omówił istotne zmiany wprowadzone wskazaną ustawą, zwracając uwagę zwłaszcza na nowe brzmienie art. 394 § 1 k.p.c. oraz na dodany art. 394^{1a} § 1 k.p.c. i stwierdzając, że każdy z tych przepisów tworzy katalog zamknięty zaskarżalnych orzeczeń. Sąd drugiej instancji podkreślił, że z żadnego z nich nie wynika, który model postępowania zażaleniowego jest właściwy wtedy, gdy możliwość zaskarżenia orzeczenia została przewidziana w przepisach szczególnych (np. w art. 598¹⁶ § 3 k.p.c.).

Sąd Okręgowy zauważył, że poddając analizie rodzaj orzeczeń zaskarżalnych zażaleniem wnoszonym do sądu drugiej instancji (art. 394 § 1 k.p.c.), można przypuszczać, iż intencją ustawodawcy było, aby sąd drugiej instancji nie zajmował się kwestiami drobnymi, o nikłej wadze procesowej i stopniu komplikacji, lecz rozpoznawał zażalenia na orzeczenia, które decydują o bycie lub toku sprawy oraz kończą postępowanie. To z kolei mogłoby prowadzić do wniosku, że każde postanowienie, które nie kończy postępowania lub nie ma istotnego znaczenia dla biegu postępowania powinno być rozpoznane w postępowaniu zażaleniowym przez inny skład sądu pierwszej instancji.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne wskazał jednak, że można bronić poglądu, iż generalną zasadą postępowania cywilnego jest rozpoznawanie zażaleń przez sąd drugiej instancji, z uwagi na ich trady-

cyjnie dewolutywny charakter środków odwoławczych, a wprowadzenie na szerszą skalę zażaleń poziomych jest jedynie zwiększeniem liczby wyjątków od tej zasady.

A.Z.

*

III CZP 18/20

„1. Czy «rozpoznanie środków odwoławczych» w rozumieniu art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego... (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) oznacza tylko ich merytoryczną ocenę, czy również formalno-fiskalną, kończącą się odrzuceniem środka odwoławczego wobec jego braków formalno-fiskalnych?

2. czy zażalenie wniesione po dniu 6 listopada 2019 r. na postanowienie sądu pierwszej instancji wydane po tym dniu o odrzuceniu apelacji, wniesionej przed dniem 7 listopada 2019 r. wywołuje konieczność stosowania przepisów dotyczących uzasadnienia tego postanowienia, a także sposobu i terminu jego zaskarżenia obowiązujących przed dniem 7 listopada 2019 r. czy obecnie obowiązujących?

3. w przypadku uznania, iż zastosowanie znajdują obecnie obowiązujące przepisy w zakresie tylko sposobu i terminu zaskarżenia, czy zażalenie złożone na postanowienie w terminie tygodnia od doręczenia tego postanowienia podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne z uwagi, iż strona skarżąca nie złożyła w terminie tygodnia wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia, nawet w sytuacji sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia wg poprzedniej procedury, a jeśli zażalenie to podlega odrzuceniu przez sąd drugiej instancji, to czy na postanowienie to służy zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 17 stycznia 2020 r., VI Gz 14/20, M. Zalewska)

Sąd Okręgowy przedstawił wątpliwości związane ze stosowaniem w praktyce przepisów intertemporalnych zamieszczonych w ustawie z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469). W sprawie kluczową rolę odgrywa sposób rozumienia zamieszczonego w ww. ustawie nowelizującej pojęcia „rozpoznanie środków odwoławczych”, można bowiem przyjąć, że określenie to odnosi się jedynie do dokonania ich merytorycznej oceny (zasadności), albo uznać, iż pojęcie to obejmuje również ocenę formalno-fiskalną, która może zakończyć się odrzuceniem środka odwoławczego.

Problemy z wykładnią przedmiotowej regulacji wiążą się, w ocenie Sądu Okręgowego, zwłaszcza z tym, że według stanu prawnego obowiązującego od dnia 7 listopada 2019 r. zmieniła się właściwość funkcyjna sądu (właściwym do odrzucenia apelacji stał się sąd drugiej instancji w miejsce sądu pierwszej instancji), a także uległy zmianie zasady uzasadniania orzeczeń odrzucających wniesione środki zaskarżenia.

Dodatkowe wątpliwości Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne wzbudziła możliwość stosowania do zbadania i rozpoznania środka odwoławczego (w badanym przypadku apelacji) wniesionego przed dniem 7 listopada 2019 r., częściowo przepisów dawnych (do niektórych czynności) oraz przepisów w nowym brzmieniu.

Sąd Okręgowy, rozważając ewentualną konieczność złożenia przez podmiot, którego środek zaskarżenia został odrzucony, wniosku o uzasadnienie takiego orzeczenia, zwrócił uwagę na dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące sytuacji, w których środki zaskarżenia były uznawane za przedwczesne i w związku z tym podlegały odrzuceniu.

A.Z.

*

III CZP 19/20

„W jakim trybie sąd okręgowy winien rozpoznać apelację wniesioną po dniu 7 listopada 2019 roku w sprawie o świadczenie nie przekraczające 20 000 zł, która nie została rozpoznana przez sąd rejonowy w postępowaniu uproszczonym?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 27 stycznia 2020 r., II Ca 1819/19, T. Szaj)

Sąd Okręgowy stwierdził, że ustawa z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) przewiduje stosowanie – co do zasady – przepisów nowych, stanowiąc, że do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie stosuje się przepisy ustaw zmienianych (art. 9 ust. 2). Wyjątki od tej zasady zostały określone w samej ustawie; m.in. do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu dotychczasowym (art. 9 ust. 4). Rozpoznanie środków odwoławczych wniesionych po dniu 7 listopada 2019 r. powinno nastąpić według znowelizowanych przepisów kodeksu, co wynika z noweli oraz krytykowanej w literaturze reguły aktualności w zakresie stosowania przepisów prawa procesowego.

Sąd drugiej instancji podkreślił znaczenie zarządzenia przewodniczącego wydanego na podstawie art. 201 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. o skierowaniu sprawy do rozpoznania w określonym postępowaniu odrębnym, będącego czynnością procesową o istotnym znaczeniu i stabilizującą sytuację procesową. Wskazał również, że jeżeli sprawa została wadliwie rozpoznana przed sądem rejonowym w postępowaniu uproszczonym, to sąd drugiej instancji nie może kontynuować tego błędu i powinien rozpoznać środek odwoławczy z zastosowaniem właściwych przepisów procesowych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2009 r., V CSK 380/08, niepubl.). Konsekwencje procesowe wadliwego zastosowaniu art. 505⁹ k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym są dotkliwe, gdyż pozwalają stwierdzić nieważność tego postępowania z powodu sprzecznego z prawem składu sądu (art. 379 pkt 4 w związku z art. 367 § 3 k.p.c.), a także skutek pozbawienia powoda możliwości obrony swych praw przed sądem drugiej instancji. W uchwale z dnia 16 czerwca 2004 r., I PZP 1/04 (OSNAPiUS 2005, nr 5, poz. 67) Sąd Najwyższy przyjął, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w postępowaniu uproszczonym (art. 505¹⁰ k.p.c.) tylko wówczas, gdy w takim postępowaniu rozpoznał ją sąd pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy uznał, że intencją ustawodawcy było jak najszybsze stosowanie nowych przepisów w jak najszerszym zakresie; także wykładnia językowa przepisów wprowadzających przemawia za rozpoznaniem apelacji w postępowaniu uproszczonym w składzie jednego

sędzię. Dostrzegł jednak, że może to rodzić poważne trudności praktyczne, mogą bowiem zostać przedstawione do rozpoznania sprawy, w których zgłoszono interwencję uboczną, co nie może mieć miejsca w postępowaniu uproszczonym (art. 505⁴ § 1 k.p.c.), albo też niedopuszczalne w postępowaniu uproszczonym powództwo wzajemne lub zarzut potrącenia (art. 505⁴ § 2 k.p.c.).

M.M.

*

III CZP 20/20

„Czy w razie umorzenia po dniu 1 stycznia 2019 r. postępowania egzekucyjnego, które zostało wszczęte przed tym dniem, komornik pobiera od wierzyciela, którym jest Skarb Państwa opłatę w wysokości 150 złotych, określoną w art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2363)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2020 r., II Cz 1939/19, M. Wojtkiewicz, K. Longa, Z. Parzychowski)

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w dniu umorzenia postępowania egzekucyjnego obowiązywała już ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2363). Ustawa weszła w życie dnia 1 stycznia 2019 r., jednak na mocy jej art. 52 ust. 1 nie ma ona zastosowania do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie, z wyjątkiem art. 29 i 30, które na mocy art. 52 ust. 2 stosuje od dnia wejście w życie ustawy. Koszty postępowania egzekucyjnego w niniejszej sprawie powinny być zatem ustalane na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji oraz przy uwzględnieniu art. 29 i art. 30 ustawy o kosztach komorniczych.

Sąd odwoławczy stwierdził, że w przypadku umorzenia po dniu 1 stycznia 2019 r., na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c., postępowania egzekucyjnego, które zostało wszczęte przed tym dniem, komornik pobiera od Skarbu Państwa stałą opłatę egzekucyjną w wysokości 150 złotych.

Sąd drugiej instancji zauważył jednak, że ta wykładnia powodowałaby, iż Skarb Państwa byłby zobowiązany do ponoszenia należności,

której jest beneficjentem, zgodnie bowiem z art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771), opłata egzekucyjna stanowi nieopodatkowaną należność budżetową o charakterze publicznoprawnym. Podkreślił, że w przepisie tym wprowadzono istotną zmianę w stosunku do dotychczas obowiązującej regulacji; opłata egzekucyjna przestała być prywatnym przychodem komornika i podlega zasadom przewidzianym w przepisach ustawy o finansach publicznych.

Wprowadzona w art. 45 ust. 2 regulacja ma charakter bezwzględny, prowadzący, zdaniem Sądu Okręgowego, do wniosku, że Skarb Państwa nie uiszcza opłat egzekucyjnych nawet wtedy, gdyby zachodziły podstawy do obciążenia taką opłatą Skarbu Państwa.

Sąd drugiej instancji zauważył jednak problem, czy sam charakter opłaty egzekucyjnej jako należności publicznoprawnej, oraz to, że jej beneficjentem jest Skarb Państwa, jest wystarczające do stwierdzenia, iż nie uiszcza on tej opłaty również w sprawach, które zostały wszczęte przed dniem 1 stycznia 2019 r., tj. przed dniem wejścia w życie przepisu art. 45 ust. 2 ustawy o kosztach komorniczych, czy jednak, zgodnie z językową wykładnią art. 29 ust. 4 ustawy kosztach komorniczych, ma obowiązek opłatę taką uiścić.

Zdaniem sądu drugiej instancji, ze względu na charakter opłaty egzekucyjnej, za czym przemawia celowościowa wykładnia przepisów, niemożliwe jest przyjęcie, że wolą ustawodawcy było obciążenie opłatą egzekucyjną w wysokości 150 złotych podmiotu, który nie płaci tej opłaty w odniesieniu do spraw, w których egzekucja została wszczęta w styczniu 2019 r.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

teza oficjalna

Uznanie oświadczenia o odstąpieniu od umowy za skuteczne w części wymaga ustalenia, że świadczenia stron z tej umowy były podzielne.

teza opublikowana w „Prawie cywilnym. Glosach do orzeczeń Sądu Najwyższego”

Skutecznie złożone oświadczenie o odstąpieniu od umowy dotyczące tylko części przewidzianego nią podzielnego świadczenia nie może zniweczyć w całości stosunku obligacyjnego, w jakim pozostawały strony, a częściowe świadczenie spełnione na podstawie i w wykonaniu umowy należy oceniać według tejże umowy. Jeśli umowa przewidywała podstawę do naliczania kar umownych w związku z rozmaitymi zdarzeniami, które miały miejsce przed złożeniem oświadczenia o częściowym odstąpieniu od niej, a zdarzenia te mają związek ze świadczeniem częściowo spełnionym, do którego nie odnosi się oświadczenie o odstąpieniu od umowy, to brak jest podstaw do przyjęcia, że oświadczenie to zniweczyło obowiązywanie postanowień umownych mających zastosowanie do tego częściowego świadczenia spełnionego zgodnie z umową. Dotyczy to także postanowień umownych, w których strony za-

strzegły kary umowne w związku z różnymi naruszeniami umowy.

(wyrok z dnia 18 września 2014 r., V CSK 633/13, T. Bielska-Sobkowicz, M. Romańska, M. Szulc, niepubl.)

Glosa

Grzegorz M. Tracza, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Spezrak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 131

Glosa jest aprobująca.

Glosator przytoczył wyrażane w doktrynie poglądy dotyczące legitymacji stron umowy o roboty budowlane do odstąpienia od umowy na podstawie 656 k.c. oraz poddał analizie stosunek prawny powstały w wyniku zawarcia umowy o roboty budowlane. Wskazał, że sporny w rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy sprawie obowiązek przekazania placu budowy należy do funkcjonalnych obowiązków wierzycielskich, wykonawca zaś, odstępując od umowy ze względu na niewykonanie tego obowiązku, odstąpił od umowy jako dłużnik. Glosator podał w wątpliwość wyrażany w polskiej literaturze pogląd, że prawo do odstąpienia od zobowiązaniowego stosunku prawnego na podstawie art. 491 § 1 k.c. przysługuje tylko wierzycielowi, i zaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym dopuszczalne w okolicznościach sprawy było odstąpienie od umowy przez wykonawcę na podstawie art. 491 § 1 k.c. Zdaniem autora, glosowany wyrok może być przełomowy dla systemu prawa cywilnego, gdyż może doprowadzić do uznania uprawnienia dłużnika do odstąpienia od umowy na zasadach ogólnych, jednak niedosyt pozostawia uzasadnienie stanowiska Sądu Najwyższego, pozostającego w opozycji do dominującego poglądu doktryny.

K.L.

*

teza oficjalna

Do przedawnienia roszczenia o opłatę za studia określoną w umowie zawartej na podstawie art. 160 ust. 3 ustawy z dnia

27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164, poz. 1365) w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 października 2009 r., w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198), miał zastosowanie dziesięcioletni termin przewidziany w art. 118 k.c.

teza opublikowana w „Prawie cywilnym. Glosach do orzeczeń Sądu Najwyższego”

Termin przedawnienia roszczenia o opłatę za studia określoną w umowie zawartej na podstawie art. 160 ust. 3 ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2183 ze zm.) w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198) wynosi dziesięć lat.

(uchwała z dnia 21 października 2015 r., III CZP 67/15, A. Górski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk, OSNC 2016, nr 10, poz. 116; BSN 2015, nr 10, s. 8; Rej. 2015, nr 11, s. 198)

Glosa

Krzysztofa Kowacza, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Szprzak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 47

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem autora, wysokość czesnego nie jest z góry ustaloną kwotą podzieloną na raty. Charakter czesnego jest konstrukcyjnie bardzo podobny do czynszu w przypadku najmu na czas oznaczony. Ponadto uznanie, że uczelnia nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, nie oznacza, że nie można tak zakwalifikować jej działalności na gruncie kodeksu cywilnego.

Glosator uznał, że uchwała wprowadziła jedynie więcej chaosu do kwestii przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego za studia niesta-

cjonarne, a argumentacja przedstawiona w jej uzasadnieniu jest niepełna i w wielu miejscach bardzo wątpliwa.

Komentator pozytywnie ocenił natomiast uchwałę z dnia 8 grudnia 2017 r., III CZP 74/17 (OSNC 2018, nr 9, poz. 86), w której Sąd Najwyższy określił trzyletni termin przedawnienia roszczeń o opłatę za studia. W tej sytuacji, zdaniem autora, glosowana uchwała traci na znaczeniu.

M.M.

*

Dopuszczalne jest odstąpienie od umowy wzajemnej ze względu na zwłokę ze spełnieniem części świadczenia podzielnego także wtedy, gdy świadczenie jednej ze stron jest niepodzielne (art. 491 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 83/15, M. Kocon, K. Pietrzykowski, M. Romańska, OSNC 2016, nr 12, poz. 142; BSN 2015, nr 11, s. 12; Rej. 2016, nr 1, s. 184; NPN 2016, nr 1, s. 87)

Glosa

Antoniego Skoczka, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Spermak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 85

Glosa ma charakter zasadniczo aprobujący.

Autor poparł stanowisko Sądu Najwyższego, że w przedmiotowym stanie faktycznym, nie było podstaw do pozbawienia wierzyciela możliwości odstąpienia od umowy. Glosator zwrócił jednak uwagę na konieczność badania, czy przyczynę odstąpienia od umowy stanowi zwłoka dłużnika w wykonaniu zobowiązania czy jego nienależyte wykonanie, co będzie uzasadniać konieczność wykazania spełnienia przesłanek objętych hipotezą art. 491 § 2 zdanie drugie k.c.

Uchwałę omówiła także E. Wojtaszek-Mik (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2016, s. 46).

P.L.

teza oficjalna

Jeżeli strony umowy nie postanowią inaczej, to przelew wierzytelności przyszłej stanowi czynność zobowiązującą o podwójnym skutku zobowiązująco-rozporządzającym i jedynie samo rozporządzenie polegające na przejściu wierzytelności z majątku dłużnika do majątku cesjonariusza przesuwa się do czasu oznaczenia jej treści (art. 509 k.c.).

teza opublikowana w „Prawie cywilnym. Glosach do orzeczeń Sądu Najwyższego”

1. Umowa przelewu wierzytelności przyszłej przenosi na nabywcę uprawnienie do żądania spełnienia przez dłużnika świadczenia z takiej wierzytelności. Uprawnienie to realizuje się z chwilą zajścia zdarzenia wynikającego ze stosunku prawnego łączącego wierzyciela z dłużnikiem, które można też opisać jako skutek z mocą wsteczną wraz ze zrealizowaniem się stanu faktycznego. Nie można zatem twierdzić, że uprawnienie takie jeszcze nie powstało, a skoro tak, to nie może coś, co nie istnieje zostać przeniesione na drugą osobę. Przeciwnikom takiego rozumowania za oręż służy zasada, że nie można przenieść więcej praw niż się samemu posiada, ale odeprzeć ją można wykazaniem istnienia prawa z jedynie przesuniętymi w czasie wynikającymi z niego skutkami.

2. Tylko strony umowy przelewu mogłyby postanowić, że cesjonariusz nabędzie wierzytelność dopiero w momencie, kiedy zajdzie zdarzenie, od którego zależy wymagalność roszczenia o zapłatę. Podobnie jest z możliwością rozdzielenia skutku czynności z założenia zobowiązująco-rozporządzającej własnością rzeczy w umowie sprzedaży, na czynność tylko zobowiązującą i następnie dopiero w jej wykonaniu – czynność rozporządzającą. Dla nieruchomości może to być nawet konieczne, co wyrażają wprost przepisy wskazujące na formalną także kauzalność takiej czynności (art. 156, art. 157 § 2, art. 158 k.c.). Podobnie jest to wyrażone w przepisach o przelewie wierzytelności (art. 510 § 1 i 2 k.c.).

Brak odpowiedniego postanowienia umieszczonego w umowie przelewu z woli stron oznacza brak podstawy prawnej, z której wynikałoby ograniczenie skutków przelewu tylko do zobowiązania, co sprawiałoby, że najpierw powstałyby one w majątku cedenta, a dopiero potem przeszły do majątku cesjonariusza. Tak jednak nie jest, słusznie więc poddaje się krytyce twierdzenie, że do czasu skonkretyzowania wierzytelności przyszłej cesjonariusz nie ma żadnego uprawnienia wobec dłużnika takiej wierzytelności.

(wyrok z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, W. Katner, I. Koper, K. Pietrzykowski, OSNC-ZD 2017, nr A, poz. 15; OSP 2018, nr 1, poz. 2; BSN 2016, nr 6, s. 13)

Glosa

Dagmary Krepskiej, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Spermak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 67

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Komentatorce trudno było się zgodzić z przedstawioną przez Sąd Najwyższy koncepcją rozporządzenia wierzytelnością przyszłą lub roszczeniem przyszłym, którego skutek zostaje odroczone do chwili powstania prawa z mocą wsteczną od daty przelewu. Przyznała jednak, że przyjęte w orzeczeniu twierdzenie, iż w pełni ukształtowane roszczenie powstaje w majątku cesjonariusza, jest jedynym rozwiązaniem, które nie niweczy gospodarczego sensu cesji. Ponadto pozwala ono na pogodzenie realnych potrzeb obrotu z zasadą *nemo plus iuris*.

Glosy do komentowanego wyroku opracowali J. Kuropatwiński oraz A. Szlęzak (OSP 2018, nr 1, poz. 2).

M.M.

*

teza oficjalna

Trzyletni termin przedawnienia przewidziany w art. 442¹ § 1 k.c. biegnie od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szko-

dzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, a nie od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności mógł się o tej osobie dowiedzieć.

teza opublikowana w „Prawie cywilnym. Glosach do orzeczeń Sądu Najwyższego”

Początek określonego w art. 442¹ § 1 k.c. trzyletniego przedawnienia należy łączyć z faktyczną wiedzą poszkodowanego o osobie obowiązanej do naprawienia szkody, czyli z uzyskaniem takich informacji, które oceniając obiektywnie, pozwalają z wystarczającą dozą prawdopodobieństwa przypisać sprawstwo konkretnemu podmiotowi. Muszą to być informacje na tyle dokładne, by umożliwiały poszkodowanemu wystąpienie na drogę sądową i wypełnienie obowiązku wynikającego z art. 187 § 1 k.p.c.

(wyrok z dnia 27 lipca 2016 r., V CSK 680/15, G. Misiurek, W. Katner, B. Myszka, OSP 2017, nr 5, poz. 46)

Glosa

Krzysztofa Dudzisa, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Szperzak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 17

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem autora, teza orzeczenia, jakkolwiek poprawna, została poparta nietrafnym rozumowaniem, w efekcie czego wykładnia art. 442¹ k.c. jest błędna. Komentator wskazał, że Sąd Najwyższy bezzasadnie utożsamiał zwrot „dowiedzieć się” z „uświadomić sobie”, błędnie też określając zakres tego, czego powinien dowiedzieć się poszkodowany. Trafnie natomiast stwierdził, że norma zawarta w art. 442¹ § 1 k.c. jest w swej treści różna od normy ujętej w art. 449⁸ k.c. Glosator wskazał, że podnoszone w doktrynie argumenty przeciwko takiej wykładni, bazujące na pozaprawnych zasadach słuszności, zasadnie nie zostały przez Sąd Najwyższy uwzględnione jako sprzeczne z regułami poprawnej wykładni.

Dokonana w 2017 r. nowelizacja art. 442¹ k.c. jeszcze dobitniej zróżnicowała brzmienie § 1 i 3 przywołanego przepisu, dając tym samym wyraz temu, że wolą ustawodawcy jest, aby ochrona dóbr osobistych osób poszkodowanych czynami niedozwolonymi była w aksjologii prawa prywatnego sytuowana wyżej aniżeli ochrona majątkowych interesów sprawców szkód. Autor dodał, że nie można przy tym nie odnieść wrażenia, iż komentowane orzeczenie, jako wyłamujące się z dotychczasowych trendów orzeczniczych, było istotnym impulsem do takich działań ustawodawcy.

Głosę do orzeczenia opracował M. Zelek (OSP 2017, nr 5, poz. 46), a I. Adrych-Brzezińska omówiła je w przeglądzie orzecznictwa (Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2018, nr 1, s. 23).

An.T.

*

teza oficjalna

Akcjonariusze mniejszościowi przestają być akcjonariuszami spółki akcyjnej z dniem uiszczenia przez akcjonariuszy większościowych ceny wykupu ustalonej przez biegłego wybranego przez walne zgromadzenie (art. 418 § 3 w związku z art. 417 § 1 k.s.h.).

teza opublikowana w „Glosie”

1. Akcjonariusze mniejszościowi przestają być akcjonariuszami spółki akcyjnej z dniem uiszczenia przez akcjonariuszy większościowych ceny wykupu ustalonej przez biegłego wybranego przez walne zgromadzenie.

2. Po utracie uprawnień z akcji przez akcjonariuszy mniejszościowych może dojść do skutecznej zmiany ceny akcji ustalonej przez biegłego w procedurze przymusowego wykupu, jak i odkupu.

(uchwała z dnia 14 września 2016 r., III CZP 39/16, B. Myszka, K. Pietrzykowski, M. Szulc, OSNC 2019, nr 5, poz. 52; BSN 2016, nr 9, s. 8; Rej. 2016, nr 10, s. 159)

Glosa

Piotra Kuźnickiego, Glosa 2019, nr 4, s. 77

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w pierwszej tezie jako istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa, szybkości obrotu i efektywności funkcjonowania spółki akcyjnej. Przesądzenie, że akcjonariusze mniejszościowi przestają uczestniczyć w spółce akcyjnej z dniem uiszczenia ceny wykupu ustalonej przez biegłego wybranego przez walne zgromadzenie pozwala ograniczyć ewentualne skutki nadużyć po stronie akcjonariuszy mniejszościowych – przy przyjęciu konkurencyjnego stanowiska – zgodnie z którym utrata praw do akcji przez akcjonariuszy mniejszościowych następuje dopiero z chwilą zapłaty ceny za akcje, która została ostatecznie ustalona przez sąd rejestrowy, co przy stanie przewlekłości postępowań gospodarczych wymaga znacznie dłuższego czasu. Glosator zaaprobował również stanowisko, że od dnia powzięcia uchwały o przymusowym wykupie akcji przez walne zgromadzenie większościowy akcjonariusz pozostaje nią związany i nie może odstąpić od dokończenia procedury przymusowego wykupu akcji. Stanowisko to waży interesy akcjonariuszy mniejszościowych, uniemożliwiając łatwe wycofanie się z procesu *squeeze out* przez akcjonariuszy większościowych.

Zastrzeżenia wzbudziło natomiast wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały stanowisko opisane w drugiej tezie sformułowanej przez glosatora, w odniesieniu do praktyki równoległego prowadzenia przymusowego wykupu i odkupu akcji (*squeeze out i sell out*). W ocenie autora, dopuszczenie zawsze po utracie uprawnień z akcji przez akcjonariuszy mniejszościowych do skutecznej zmiany ceny akcji ustalonej przez biegłego stwarza ryzyko pojawienia się konkurencyjnych wycen tych samych akcji.

Głosę do uchwały opracowała A. Stokłosa (Glosa 2018, nr 2, s. 67), komentarzem opatrzyła K. Łuczejko (MoP 2017, nr 19, dodatek, s. 42) oraz (MPH 2017, nr 2, s. 40). Uchwałę uwzględnili także w przeglądach orzecznictwa: T. Szczurowski (PUG 2017, nr 2, s. 34), M. Strus-Wołos (Pal. 2017, nr 3, s. 122) oraz P. Popardowski (Rocznik Orzecznictwa i Piśmiennictwa z Zakresu Prawa Spółdzielczego i Prawa Spółek Handlowych 2017, s. 449)

K.W.

Darowizna udziału we współwłasności rzeczy ruchomej przez jednego z dwóch współwłaścicieli na rzecz drugiego powoduje – jeżeli umowa darowizny nie stanowi inaczej – przejście na obdarowanego uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży, na podstawie której doszło do nabycia współwłasności rzeczy.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 19 października 2016 r., III CZP 5/16, OSNC 2017, nr 3, poz. 26, D. Zawistowski, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, A. Owczarek, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, M. Wysocka, OSNC 2017, nr 3, poz. 26; OSP 2017, nr 10, poz. 96; BSN 2016, nr 10, poz. 6; MoP 2016, nr 22, s. 1180; Rej. 2016, nr 11, s. 133; Prok. i Pr. 2018, nr 4, poz. 45)

Glosa

Jana P. Spierzaka, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Sperzak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 109

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, że niedopuszczalne jest przyjęcie przejścia uprawnień z tytułu rękojmi na kolejnego nabywcę jako prawa związanego z rzeczą, uprawnienia te wynikają bowiem ze stosunku zobowiązaniowego łączącego strony i nie są związane z przedmiotem umowy. Autor uznał również trafność twierdzenia, że charakter prawa odstąpienia nie stanowi przeszkody do dokonania skutecznego jego przelewu na rzecz innego podmiotu. Zaaprobował zapatrywanie Sądu Najwyższego, że w przypadku odstąpienia od umowy powstaje również roszczenie o zwrot rzeczy, brak jest jednak przeszkód do uznania, że wraz z przelewem prawa do odstąpienia od umowy dochodzi również do dorozumianego przelewu przyszłego roszczenia o zwrot rzeczy. W sposób tożsamy należy traktować przypadek cesjonariusza o obniżenie ceny i roszczenia o zwrot różnicy między pierwotną ceną sprzedaży, a ceną obniżoną.

Glosy do komentowanej uchwały opracowali także: B. Trybulińska (Rej. 2017, nr 8, s. 97), T. Nowakowski (Pal. 2017, nr 5, s. 101), D. Kaczan (MoP 2017, nr 19, s. 1054), K. Wosiak (Glosa 2017, nr 4, s. 44) oraz P. Mazur (OSP 2017, nr 10, poz. 96).

Omówili ją także: E. Grebieniow (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2017, s. 19) oraz K. Świątczak w opracowaniu „Problem przejścia na osobę trzecią uprawnień dotyczących rękojmi za wady fizyczne rzeczy” (Kwartalnik Prawo-Społeczeństwo-Ekonomia 2017, nr 4, s. 21).

P.L.

*

Jeżeli prowadzący cudze sprawy bez zlecenia działa jako zastępca pośredni, to wszystkie czynności wykonuje we własnym imieniu i z bezpośrednim skutkiem dla siebie. Jeżeli dysponuje cudzym majątkiem i zawiera umowy najmu, to umowy takie są ważne, gdyż umowa najmu zawarta przez osobę niebędącą właścicielem jest ważna, osoba taka staje się wynajmującym, można pobierać czynsz i może skutecznie wypowiedzieć umowę najmu. Nie ma wątpliwości, że prowadzący cudze sprawy bez zlecenia który działając jako zastępca pośredni, zawarł z osobą trzecią umowę najmu lokalu, może skutecznie umowę tę wypowiedzieć.

(postanowienie z dnia 18 maja 2017 r., III CZP 12/17, I. Gromska-Szuster, A. Kozłowska, K. Weitz, niepubl.)

Głosa

Magdaleny A. Wielgosz, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Szperzak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 109

Głosa jest krytyczna.

Zdaniem glosatorki, w stanie faktycznym sprawy rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy gmina nie wypowiedziała umowy jako *negotiorum gestor*, lecz jako osoba uprawniona do zarządzania nieruchomością na podstawie art. 687 k.c.

Autorka podkreśliła, że uprawnienia osoby prowadzącej cudzą sprawę bez zlecenia muszą być ograniczone do czynności, których podejmowanie jest szczególnie ważne dla chronienia interesów zastępowanego. Wątpliwości glosatorki wzbudziło zaliczenie do tych czynności zakoń-

czenia stosunku najmu z nierzetelnym najemcą, którego potrzeba podjęcia, pomimo możliwości uchronienia zastępowanego od strat, nie jest jej zdaniem aż tak istotna, aby wkroczyć w sferę cudzych spraw.

Komentatorka podała także w wątpliwość stanowisko Sądu Najwyższego w kwestii legitymacji gminy zarządzającej nieruchomością do wystąpienia z powództwem o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy. Jej zdaniem, możliwość wytoczenia powództwa na podstawie art. 225 k.c. nie przysługuje osobie niebędącej właścicielem, choćby nawet miała prawo do zarządzania nieruchomością. Glosatorka wskazała również na wątpliwości związane z wyrażonym przez Sąd Najwyższy poglądem na gruncie art. 366 k.p.c., jak też zaprezentowała przysługujące gminie roszczenia odszkodowawcze pozwalające pociągnąć do odpowiedzialności osobę bezprawnie zajmującą lokal, co jej zdaniem także podważa wykładnię art. 753 § 2 k.c. zaprezentowaną w glosowanym orzeczeniu.

K.L.

*

Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem wobec cesjonariusza niebędącego bankiem.

(uchwała z dnia 9 czerwca 2017 r., III CZP 17/17, J. Gudowski, P. Grzegorzczak, M. Kocon, OSNC 2018, nr 3, poz. 25; BSN 2017, nr 6, s. 9)

Glosa

Pauliny Kosak, „Prawo Cywilne. Glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego”, red. Ł. Gołba, O. Ładyga, J. Pisiuliński, A. Skoczek, J. Spermak, M. Wielgosz, F. Zoll, Kraków 2019, s. 31

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentatorka podkreśliła, że Sąd Najwyższy odniósł się tylko do skutków przerwania biegu przedawnienia roszczenia objętego bankowym tytułem egzekucyjnym wobec cesjonariusza niebędącego bankiem. Zdaniem autorki, należy odrzucić podgląd sprowadzający się do przyjęcia, że do przerwania biegu przedawnienia dochodzi tylko wobec podmiotu

niebędącego bankiem. W jej ocenie, za wystarczające, a zarazem likwidujące wszelkie wątpliwości, byłoby ujęcie tezy uchwały o następującej treści: „Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem”. Tylko w ten sposób mogłoby dojść do uniknięcia przyjęcia niebezpiecznego kierunku orzecznictwa, w którym budowany jest precedens dotyczący różnicowania skutków przelewu w zależności od podmiotu, na rzecz którego ma nastąpić, w zasadzie bez oparcia w przepisach prawa.

Zdaniem komentatorki, skoro instrument w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego był niekonstytucyjny, to należało odejść od zasady, w myśl której na cesjonariusza przechodzi wierzytelność w „stanie” przedawnienia w identycznym kształcie, w jakim posiadał ją cedent, tyle że w stosunku do każdego cesjonariusza, a nie tylko co do podmiotów niebędących bankiem. Glosatorka wskazała także na brak rozwinięcia przez Sąd Najwyższy myśli dotyczącej różnicy w charakterze podmiotu, który nabywa daną wierzytelność.

W konkluzji autorka stwierdziła, że stanowisko Sądu Najwyższego wychodzi naprzeciw potrzebie ochrony dłużników przed skutkami nadmiernego wydłużania przez wierzycieli okresu przedawnienia wierzytelności wynikającej z bankowego tytułu egzekucyjnego poprzez dokonywanie cesji na rzecz osób prawnych, których głównym przedmiotem działalności jest prowadzenie windykacji. Jednak to, czy zaproponowane przez Sąd Najwyższy rozwiązanie jest jedynym i słusznym sposobem realizacji tego celu, pozostaje wątpliwe.

An.T.

*

1. Warunki kontraktowe FIDIC to powszechnie uznane międzynarodowe standardy – wzorce kontraktowe umów o prace projektowe lub roboty budowlane – opracowywane przez Międzynarodową Federację Inżynierów Konsultantów FIDIC (*Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils*). Opisują one przebieg inwestycji budowlanych opartych na wzajemnych obowiązkach i relacjach zamawiającego jako inwestora, wykonawcy jako realizującego budowę oraz inżyniera kontraktu jako administratora przedsięwzięcia.

W przypadku przyjęcia dla realizacji kontraktu warunków FIDIC oraz warunków szczegółowych, to stają się one integralną częścią umowy, a ich postanowienia stają się wiążące dla zamawiającego/ inwestora oraz wykonawcy. Tym samym dla oceny czy zamówienie zostało wykonane w sposób prawidłowy należy stosować – w zakresie braku sprzeczności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa krajowego – klauzule warunków kontraktowych FIDIC.

2. Świadcstwo przejęcia może być uznane za dokument potwierdzający zakończenie robót i ich prawidłowe wykonanie, zgodnie z zasadami sztuki budowlanej jako odpowiednik protokołu odbioru, jeśli strony na zasadzie swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c. przeniosły do okresu zgłaszania wad etap wykonania drobnych załegłych prac i usunięcia drobnych wad uznając, że nie stoi to na przeszkodzie przejściu obiektu do eksploatacji i zapłaty wynagrodzenia. Takie znaczenie świadectwu należy przypisać, uwzględniając w szczególności cel wydania tego dokumentu wynikający z klauzuli 10.1 warunków kontraktowych FIDIC, tj. iż celem tego dokumentu jest potwierdzenie, że roboty zostały wykonane zgodnie z kontraktem (klauzula wymaga, aby zamawiający przyjął roboty, gdy zostaną ukończone zgodnie z kontraktem).

3. W wypadku, gdy strony umówiły się o wykonanie określonego obiektu budowlanego, to uprawniony jest pogląd, że od chwili odbioru całego obiektu wykonawca spełnił swoje świadczenie wobec zamawiającego (inwestora). Odbiór końcowy robót potwierdza wykonanie kontraktu z nieistotnymi wadami i jednoczesną aktualizacją uprawnień inwestora z tytułu rękojmi lub gwarancji.

4. W sytuacji, gdy strony umowy o roboty budowlane postanowiły, że wykonawca udziela gwarancji na wykonane roboty i tworzona jest tzw. kaucja gwarancyjna będąca zabezpieczeniem kosztów usunięcia wad z tytułu rękojmi czy gwarancji, to takie postanowienia, jako nienależące do przedmiotowo istotnych postanowień umowy o roboty budowlane, powinny być traktowane jako osobna umowa stron regulująca ich stosunki wynikające z ustawowej rękojmi lub gwarancji wykonawcy robót budowlanych. Ta odrębna umowa stanowi podstawę prawną stosunków stron już po wykonaniu umowy o roboty budowlane. Jeżeli w jej wyniku utworzona

została tzw. kaucja gwarancyjna, stanowiąca zazwyczaj część należnego bezspornie wynagrodzenia wykonawcy za wykonane roboty budowlane, to inwestor nie ma obowiązku zwrotu tej kaucji, gdy wystąpią okoliczności uprawniające go do jej zatrzymania

(wyrok z dnia 13 września 2017 r., IV CSK 578/16, M. Koba, W. Katner, M. Kocon, OSP 2019, nr 1, poz. 2)

Glosa

Aleksandry Koszkowskiej, Monitor Prawniczy 2019, nr 18, s. 1011

Glosa jest krytyczna.

Zdaniem glosatorki, komentowany wyrok Sądu Najwyższego stanowi ważną próbę wykładni instytucji przewidzianych w warunkach kontraktowych umów o prace projektowe lub roboty budowlane opracowywanych przez Międzynarodową Federację Inżynierów Konsultantów FIDIC (*Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils*) w odniesieniu do polskich przepisów regulujących realizację inwestycji budowlanych, w tym przede wszystkim przepisów kodeksu cywilnego oraz ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1986 ze zm.) wraz z aktami wykonawczymi wydanymi na ich podstawie.

Autorka zwróciła uwagę na nieznaną prawu polskiemu instytucję uregulowaną w warunkach FIDIC, jaką jest system świadectw odzwierciedlający trzy główne kategorie certyfikatów występujących w angielskim prawie kontraktów budowlanych: świadectwo przejęcia (*taking-over certificate*), świadectwo wykonania (*performance certificate*) oraz świadectwo płatności (*payment certificate*). W terminologii *common law* używane w anglojęzycznej wersji warunków FIDIC pojęcia: *Taking-Over Certificate* i *Performance Certificate* określane są odpowiednio jako *certificate of practical completion* i *final certificate*. Transpozycja pojęcia *certificate of practical completion* do warunków FIDIC została uwidoczniiona w klauzuli 10.1 (a), w której przewidziano możliwość dokonania przejęcia pomimo istnienia „drobniejszych zaległych prac czy wad, których dokończenie czy też usunięcie nie będzie miało znaczącego wpływu na użytkowanie Robót lub Odcinka zgodnie z przeznaczeniem”. Drobnie zaległe prace powinny być wykonane podczas okresu zgłaszania wad w trybie wykonania poleceń Inżyniera, zgodnie z klauzulą 11.1 (a). Mając to na

względnie, postanowienia zawarte w klauzuli 10.1, mówiące o przejmowaniu robót, gdy zostaną ukończone zgodnie z kontraktem, należy wyklądać przy uwzględnieniu klauzuli 10.1 (a), co oznacza, że pojęcie ukończenia robót zgodnie z kontraktem w rozumieniu klauzuli 10.1 obejmuje wykonanie prac zasadniczych, nie dotyczy natomiast wszystkich prac wymaganych kontraktem.

W ocenie glosatorki, w komentowanym wyroku Sąd Najwyższy nie poczynił jakichkolwiek ustaleń, które mogłyby prowadzić do wniosku, że na gruncie polskich przepisów przejęcie prac zasadniczych, pomimo pozostawania do ukończenia prac drobnych, może stanowić końcowy odbiór prac objętych umową o roboty budowlane, tj. stwierdzenie wykonania umowy w całości. Należy odróżnić sytuację odbioru wszystkich robót objętych umową o roboty budowlane, z jednoczesnym wskazaniem przy odbiorze listy drobnych wad odebranych robót wymagających usunięcia, od stanu, w którym dochodzi do odbioru prac ukończonych w zasadniczym zakresie, pomimo istnienia drobniejszych zaległych prac, których dokończenie nie będzie miało znaczącego wpływu na użytkowanie robót zgodnie z przeznaczeniem. Sąd Najwyższy nietrafnie utożsamiał wymienione stany wykonania robót.

Autorka krytycznie oceniła pogląd przypisujący wystawieniu świadectwa przejścia skutki prawne analogiczne do podpisania przez strony protokołu odbioru robót. Sąd Najwyższy nietrafnie wskazał, że wraz z jego wystawieniem rozpoczyna bieg okres zgłaszania wad, jednak pominął różnice między odpowiedzialnością za wady na gruncie kodeksu cywilnego a odpowiedzialnością za wady uregulowaną w warunkach FIDIC, nie poruszając problemu terminów rękojmi za wady obiektu, których bieg rozpoczyna się z dniem podpisania przez strony protokołu odbioru robót.

Zajęte przez Sąd Najwyższy stanowisko wyznacza niebezpieczną – zdaniem glosatorki – tendencję do wybiórczej i upraszczającej wykładni instytucji uregulowanych w warunkach kontraktowych FIDIC. Zdaniem autorki, przyjęcie, że umowa o roboty budowlane zostaje uznana za wykonaną przez strony w chwili, gdy stan prac można określić jako wykonane, nie znajduje uzasadnienia na gruncie prawa polskiego.

Głosę do orzeczenia opracował G. Pawłowski (OSP 2019, nr 1, poz. 2).

R.N.

teza oficjalna

Przepisy art. 249–251 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 56) mają charakter bezwzględnie obowiązujący.

teza opublikowana w „Glosie”

Zbycie wszystkich pozostałych po zaspokojeniu wierzycieli funduszu aktywów na jedynego uczestnika funduszu w drodze *datio in solutum*, zamiast zbycia aktywów przez likwidatora i wypłaty uczestnikowi środków pieniężnych, nie spełnia wymogów z art. 249 ust. 1 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, a tym samym uniemożliwia wykreślenie funduszu z rejestru.

(postanowienie z dnia 31 stycznia 2018 r., I CSK 323/17, D. Dończyk, A. Piotrowska, J. Górowski, ONSN-ZD 2019, nr A, poz. 7; BSN 2018, nr 4, s. 9; MoP 2019, nr 10, s. 20; M.Pr.Bank. 2019, nr 10, s. 20)

Glosa

Mateusza Rodzynkiewicza, Glosa 2019, nr 4, s. 21

Glosa ma charakter krytyczny.

W komentowanym postanowieniu Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że instytucja prawa cywilnego znana pod nazwą „świadczenie w miejsce wykonania” (*datio in solutum*), przewidziana w art. 453 k.c., nie może mieć zastosowania w przypadku rozliczenia się funduszu inwestycyjnego z jego jedynym uczestnikiem w związku z likwidacją funduszu. Zdaniem Sądu Najwyższego, likwidator, stosownie do formalizmu ustawy o funduszach inwestycyjnych, zawsze jest zobligowany spieniężyć nadwyżkę aktywów likwidowanego funduszu ponad jego zobowiązania i wydać pochodzące stąd środki pieniężne jednemu uczestnikowi funduszu.

Zdaniem glosatora, orzeczenie to stanowi egzemplifikację takiej interpretacji przepisów z zakresu prawa gospodarczego, która charakteryzuje się bezzasadnym zwiężaniem wykładni do wykładni językowej, z po-

minięciem kontekstu systemowego, funkcjonalnego oraz istoty instytucji prawnych, których dotyczy rozstrzygnięcie. Stwierdził, że taki sposób interpretacji w stanach faktycznych, do których odnosić miałyby się teza Sądu Najwyższego, prowadzi w praktyce do dewastacji funkcjonowania tzw. Funduszy inwestycyjnych dedykowanych, tj. funduszy inwestycyjnych zamkniętych (FIZ), które mają jedynego finalnego beneficjenta ekonomicznego. W jego ocenie, uznanie stanowiska Sądu Najwyższego za trafne prowadzi do zastosowania go *mutatis mutandis* do rozliczenia wartości umorzeniowej certyfikatów inwestycyjnych w przypadku ich wykupu przez fundusze inwestycyjne zamknięte.

Autor glosy, odwołując się także do wykładni systemowej, funkcjonalnej i ekonomicznej, twierdził, że zajęte w komentowanym postanowieniu stanowisko jest błędne i rodzi niekorzystne konsekwencje majątkowe dla uczestników funduszy, nie służąc przy tym realizacji jakichkolwiek innych celów zasługujących na ochronę prawną.

K.G.

*

teza oficjalna

Rada nadzorcza spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w składzie nieodpowiadającym wymaganiom określonym w umowie nie może funkcjonować jako organ tej spółki.

teza opublikowana w „Glosie”

Nie może być uznane za skuteczne oświadczenie woli członka rady nadzorczej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o rezygnacji z funkcji złożone innemu – niż spółka reprezentowana zgodnie z art. 205 § 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm.) – adresatowi, w tym także zgromadzeniu wspólników, jako organowi uprawnionemu do powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej.

(wyrok z dnia 8 lutego 2018 r., II CSK 280/17, P. Grzegorzcyk, M. Kocon, K. Strzelczyk, Glosa 2018, nr 3, s. 5)

Glosa

Dominiki Wajdy, Glosa 2019, nr 4, s. 49

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem glosatorki, Sąd Najwyższy trafnie wskazał na niedopuszczalność modyfikowania zasad dotyczących składania oświadczeń o rezygnacji w drodze postanowień regulaminu rady nadzorczej przyjętego przez zgromadzenie wspólników pozwanej spółki.

Komentatorka podkreśliła, że również umowy (statuty) spółek nie mogą modyfikować reguł dotyczących reprezentacji biernej spółek, art. 205 § 2 i art. 373 § 2 k.s.h. stanowią bowiem normy o charakterze kogencyjnym. Według autorki przyjęcie, że dla skuteczności rezygnacji konieczne jest złożenie dodatkowych oświadczeń przez członka rady nadzorczej, czy wręcz przyjęcie tychże oświadczeń przez określony w regulaminie organ spółki, byłoby zmianą reguł dotyczących reprezentacji biernej. Dodatkowo glosatorka wskazała, że rezygnacja z członkostwa w organie spółki stanowi jednostronne oświadczenie woli członka organu i dla jej skuteczności wystarczy złożenie jednego oświadczenia przez osobę składającą rezygnację spółce reprezentowanej w sposób zgodny z regułami reprezentacji biernej.

Autorka glosy podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego, że modyfikacja reguł składania rezygnacji nie jest dopuszczalna. Wskazała, że członek organu spółki może oczywiście zwrócić się do właściwego organu spółki, uprawnionego do odwołania go, z wnioskiem o odwołanie; wówczas mandat wygaśnie jednak w drodze odwołania członka organu, okoliczność zaś, czy ten członek organu spółki wnioskował o to będzie prawnie obojętna. W odniesieniu do składania rezygnacji nie ma możliwości uzależnienia jej skuteczności od przyjęcia rezygnacji przez właściwego adresata. Odmienna konstrukcja byłaby zaprzeczeniem konstrukcji prawnej rezygnacji jako jednostronnego oświadczenia woli.

Podsumowując autorka wskazała, że umowa (statut) spółki mogą zawierać szczegółowe postanowienia dotyczące składania rezygnacji przez funkcjonariuszy. Przede wszystkim za dopuszczalne należy uznać zawarcie w umowie (statucie) spółki regulacji określających termin, który musi być zachowany przy składaniu rezygnacji. Rozwiązanie to chroni

spółkę kapitałową przed nagłą („z dnia na dzień”) rezygnacją członka zarządu i przeciwdziała destabilizacji w funkcjonowaniu zarządu. Przewidziany w umowie (statucie) ogólny termin rezygnacji nie znajduje jednak zastosowania w przypadku rezygnacji składanej z ważnych powodów. Rezygnacja z ważnych powodów może być złożona bez zachowania określonego w umowie (statucie) terminu.

Wyrok został omówiony także przez P. Popardowskiego w przeglądzie orzecznictwa (Glosa 2018, nr 3, s. 5).

An.T.

*

Jeżeli oświadczenie spadkodawcy spisane na podstawie art. 952 § 2 k.c. ma wady formalne, dopuszczalne jest ponowne jego spisanie, chyba że termin przewidziany w tym przepisie już upłynął.

(postanowienie z dnia 21 marca 2018 r., V CSK 254/17, J. Górowski, W. Pawlak, R. Trzaskowski, OSNC 2019, nr 3, poz. 32; BSN 2018, nr 10, s. 10; NPN 2018, nr 3, s. 95; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2018, nr 4, s. 158)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Rejent 2019, nr 10, s. 108

Glosa jest aprobująca.

W ocenie glosatora, trafny jest wyrażony w uzasadnieniu komentowanego postanowienia pogląd o dopuszczalności ponownego spisania treści testamentu ustnego w razie braków formalnych pierwotnego pisma stwierdzającego jego treść. Autor glosy podkreślił, że art. 952 § 2 k.c. nie wyłącza ani możliwości poprawiania (uzupełniania) dokumentu zawierającego treść testamentu ustnego, ani sporządzenia nowego pisma stwierdzającego treść testamentu, zwłaszcza jeżeli pierwsze z nich ze względów formalnych nie spełnia wymogów kodeksowych. W obu przypadkach dla skuteczności testamentu ustnego stwierdzenie takie musi jednak być dokonane w ciągu roku od zło-

zenia oświadczenia ostatniej woli przez spadkodawcę. Glosator podzielił także pogląd, że możliwość sanowania wad formalnych pisma stwierdzającego treść testamentu ustnego nie wyłącza konieczności oceny jego prawidłowości materialnej, a więc zgodności z wolą spadkodawcy.

W ocenie autora glosy, Sąd Najwyższy nietrafnie wskazał natomiast zasadę *favor testamenti* jako argument przemawiający za poglądem o dopuszczalności ponownego spisania treści testamentu ustnego w razie braków formalnych pierwotnego pisma. Glosator podkreślił, że zasada ta, nakazująca utrzymanie woli spadkodawcy w jak najszerszym zakresie, dotyczy wykładni samego ważnego i skutecznego testamentu, nie jest zaś właściwe, według niego, rozciąganie tej zasady na wykładnię przepisów o formie testamentów w celu ochrony woli spadkodawcy przed jej ubezskutecznieniem.

Aprobującą glosę do postanowienia opracował P. Sobański (Rej. 2019, nr 2, s. 114). Omówił je także A. Grebieniow (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2019, s. 174).

A.D.

*

1. Materiał skalny stanowiący odpad pogórnicy może być uznany za część składową nieruchomości gruntowej, na której zalega, jeżeli uzasadnia to jego ciężar i objętość oraz stopień zintegrowania z otoczeniem i środowiskiem przyrodniczym, a także koszt i trwałość jego usunięcia.

2. O tym, czy połączenie przedmiotu z rzeczą następuje tylko dla przemijającego użytku (art. 47 § 3 k.c.), decyduje zamiar towarzyszący połączeniu, pod warunkiem, że został uzewnętrzniony i może być potwierdzony przy zastosowaniu kryteriów obiektywnych.

(wyrok z dnia 13 kwietnia 2018 r., I CSK 522/17, D. Dończyk, J. Górski, P. Grzegorzczak, OSNC 2019, nr 2, poz. 22; OSP 2019, nr 12, poz. 114; BSN 2018, nr 6, s. 13; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2018, nr 4, s. 159)

Glosa

Marcina Drewka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2019, nr 12, poz. 114.

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że hałda pokopalniana może stanowić część składową nieruchomości, jednak jej status alternatywny – jako rzeczy ruchomej – należy rozstrzygać w okolicznościach konkretnej sprawy. W związku ze zmianą gospodarczego przeznaczenia hałd pokopalnianych związanego z możliwością ich usunięcia z obszaru nieruchomości w toku eksploatacji Sąd Najwyższy – w ocenie glosatora – wyszedł z trafnego założenia, że przy ocenie, czy hałda stanowi część składową nieruchomości, należy badać kryteria normatywne dotyczące części składowych: możliwość swobodnego ich odłączenia oraz sposób połączenia (art. 47 § 2 i 3 k.c.).

Komentator uznał za trafne przyjęcie kryteriów mieszanych przy określeniu statusu prawnego hałd pokopalnianych co do charakteru połączenia. Z jednej strony w ramach elementu subiektywnego należy jego zdaniem oceniać zamiar towarzyszący połączeniu. W ramach elementu subiektywnego Sąd Najwyższy, w ocenie autora, trafnie podkreślił, że należy badać wszelkie okoliczności konkretnego przypadku, a zwłaszcza stopień zintegrowania hałdy z otoczeniem i środowiskiem przyrodniczym.

Glosę do omawianego wyroku opracował także G. Wolak (Rej. 2019, nr 12, s. 165 – omówienie niebawem).

K.W.

*

Zatwierdzenie regulaminu gry hazardowej (art. 60 ust. 3 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 165) nie wyłącza go spod kontroli przewidzianej w art. 385 i 385¹ k.c.

(wyrok z dnia 9 sierpnia 2018 r., V CSK 413/17, T. Bielska-Sobkowicz, W. Katner, A. Owczarek, OSNC 2019, nr 7–8, poz. 78; BSN 2018, nr 12, s. 12)

Glosa

Szymona Słotwińskiego, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2019, nr 10, s. 33

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosowane orzeczenie dotyczyło wpływu administracyjnoprawnego regulaminu zakładów bukmacherskich wydanego przez podmiot prowadzący tego typu działalność i zatwierdzonego przez Ministra Finansów na końcową wypłatę należną osobie, która zawarła pomyślny zakład. W stanie faktycznym sprawy konsument zawierający zakład z pozwanym podmiotem otrzymał wypłatę niższą od spodziewanej w wyniku zastosowania postanowień regulaminu będącego wzorcem umownym, zatwierdzonego przez właściwego Ministra.

Glosator wskazał, że ze względu na obowiązującą w sektorze gier hazardowych reglamentację działalności gospodarczej, podmiot tworzący wzorzec nie może korzystać z takiej samej autonomii woli jak pozostali uczestnicy obrotu gospodarczego, gdyż wydany przez niego wzorzec musi spełniać również wymaganie administracyjnoprawne wynikające z art. 60 ust. 2 i 3 ustawy o grach hazardowych. Podkreślił, że niezależnie od typu wzorca umownego w obrocie konsumenckim, do oceny jego prawidłowości i skuteczności konieczne jest przeanalizowanie zarówno kwestii formalnych (techniki jego sporządzenia), jak i merytorycznych (treści wzorca, która nie powinna budzić wątpliwości). Z tej przyczyny glosator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że zatwierdzenie regulaminu gry hazardowej przez właściwy organ administracyjny nie daje rękojmi prawidłowości tego wzorca w ujęciu cywilnoprawnym i uważa to zatwierdzenie jedynie za jeden z instrumentów tworzenia bezpiecznego dla konsumenta środowiska prawnego w dziedzinie gier hazardowych.

Glosator wskazał ponadto, że w innych regulacjach przewidujących zatwierdzanie wzorców przez organy administracji, np. w Prawie energetycznym i w Prawie telekomunikacyjnym, kompetencje właściwych organów są dużo dalej posunięte i pozwalają na szerszą ingerencję władz w treść proponowanego wzorca. Zwrócił uwagę, że zatwierdzenie regulaminu gier hazardowych świadczy raczej o tym, że gra przeprowadzana jest legalnie, a jej zasady są rzetelne, niż

o tym, że zostały zabezpieczone wszelkie słuszne interesy konsumentów.

A.D.

*

W przypadku tzw. zdrady małżeńskiej, do ochrony więzi prawnorodzinnych między małżonkami nie mają zastosowania przepisy o ochronie dóbr osobistych.

(wyrok z dnia 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17, G. Misiurek, M. Kocon, K. Strzelczyk, OSNC 2019, nr 9, poz. 95; OSP 2019, nr 10, poz. 94; BSN 2019, nr 3, s. 12)

Glosa

Krzysztofa Kurosza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2019, nr 12, poz. 113

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor glosy zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, wskazując, że polskiej judykaturze obecnie obca jest konstrukcja zadośćuczynienia pieniężnego za zdradę małżeńską oraz odpowiedzialności osoby trzeciej za doprowadzenie do rozkładu pożycia małżeńskiego. W prawie polskim konsekwencje zdrady małżeńskiej regulowane są w sposób wyczerpujący w prawie rodzinnym. Glosator przyjął, że zwinione zerwanie relacji uczuciowych między małżonkami może interesować sąd jedynie w kontekście art. 57 § 1 k.r.o. oraz przesłanek obowiązku alimentacyjnego między rozwiedzionymi małżonkami (art. 60 § 2 k.r.o.). Skoro konsekwencje zdrady małżeńskiej są szczegółowo unormowane, a brak wśród nich możliwości zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego, to jego zdaniem nie ma także podstaw do konstruowania szerszej odpowiedzialności pomocnika (osoby trzeciej uczestniczącej w zdradzie) w porównaniu z odpowiedzialnością małżonka.

Autor glosy zgodził się ze stanowiskiem, że nikt nie ma roszczenia o nawiązanie lub utrzymanie miłości ani nie jest możliwa jego przymusowa egzekucja. Glosator wskazał, że twierdzenie to, w pewnym sensie

oczywiste, pozwala na wykluczenie z zakresu ochrony sytuacji, w których jednostka powołuje się na brak nawiązania relacji, sprzeciwia się relacji dwóch innych podmiotów lub też żąda zadośćuczynienia w związku ze zdradą małżeńską.

Komentator zwrócił uwagę na jeszcze jeden ważny – jego zdaniem – element, którego nie uwzględniono w glosowanym orzeczeniu. Podkreślił, że obowiązek wierności jest tylko jednym z kilku wymienionych w art. 23 k.r.o., obok obowiązku pożycia, wzajemnej pomocy oraz współdziałania dla dobra rodziny. Autor glosy wskazał, że nie widzi żadnych podstaw do przypisywania sferze seksualności zdecydowanie większej wagi niż innym aspektom funkcjonowania w małżeństwie. W razie dopuszczenia zadośćuczynienia pieniężnego w związku ze zdradą małżeńską należałoby również, jego zdaniem, umożliwić stosowanie tego środka w pozostałych wypadkach naruszenia obowiązków małżeńskich, jeżeli stanowiło to podstawę zerwania małżeństwa i więzów rodzinnych. W kontekście najczęściej występujących przyczyn rozwodu, w tym złych relacji z rodziną współmałżonka (np. teściami lub dziećmi z innego związku), brakiem zainteresowania drugą stroną, nieróbstwem czy pracoholizmem, możliwość ta wydała się autorowi w sposób oczywisty nieprawidłowa. Zwrócił uwagę, że powstałby wtedy system przymusu utrzymywania małżeństwa, ono zaś może istnieć dobrowolnie, a nie przymusowo.

Konkludując glosator wskazał, że dopiero po uwzględnieniu szerszego kontekstu za prawidłowe można uznać stanowisko wyrażone w skardze Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przez Sąd Najwyższy, że wprowadzenie ogólnej zasady, zgodnie z którą naruszenie wierności wiązałoby się w każdym wypadku z możliwością zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego, naruszałoby sferę wolności osobistej. Podkreślił, że nie każde normy obyczajowe, a taką jest norma, zgodnie z którą nie powinno się ingerować w cudze związki, uzasadnia reakcję prawa. Zaznaczył jednak, że z akceptacji tego stanowiska nie wynika twierdzenie o istnieniu prawa podmiotowego do zdrady lub wkroczenia w cudzy związek. Wskazał, że odpowiedzialność, potocznie rzecz ujmując, „współwinnego” pomocnika lub podżegacza, nie ma charakteru prawnego.

Glosator wskazał, że jego zdaniem możliwa jest na gruncie prawa polskiego konstrukcja tzw. zdrady kwalifikowanej. Do jej przyjęcia konieczne

jest ustalenie, że była ona nie celem samym w sobie, lecz jednym z elementów zmierzających do upokorzenia współmałżonka (partnera).

Glosy do omawianego wyroku opracowali również: J. Głównka-Luty (PPE 2019, nr 3, s. 349) oraz J.M. Kondak (PS 2020, nr 2, s. 123 – omówienie niebawem). Omówili go także: N. Rycko (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2019, s. 137) oraz K. Bokwa i I. Jarosz w opracowaniu „Zdradziłeś – zapłać? Cywilnoprawne konsekwencje zdrady małżeńskiej i ich współczesna erozja” (Przegląd Prawno-Ekonomiczny 2019, nr 2, s. 12).

M.L.

*

teza oficjalna

Wierzyciel powinien orzeczenie niezbędne dla ustalenia, że czynność prawna jego dłużnika z osobą trzecią (aktualnie w upadłości), jest wobec niego bezskuteczna, uzyskać na zasadach określonych w prawie upadłościowym dla wszystkich wierzycieli w rozumieniu art. 189 Pr.upadł.

teza opublikowana w „Monitorze Prawniczym”

1. Nie ulega wątpliwości, że wierzyciel może, zgodnie z art. 531 k.c. wystąpić z powództwem przeciwko osobie trzeciej. Jednak wierzyciel jeszcze przed uzyskaniem korzystnego dla siebie wyroku nie ma statusu wierzyciela także w stosunku do osoby trzeciej.

2. Podmiot uprawniony do dochodzenia zaspokojenia wobec osoby trzeciej, co wynika z art. 531 k.c., swoje uprawnienie w sytuacji, gdy osoba trzecia jest już w upadłości, będzie mógł zrealizować tylko z masy upadłości, skoro majątek osoby trzeciej stał się z chwilą ogłoszenia jej upadłości, taką masą zarządzaną przez syndyka na zasadach określonych w prawie upadłościowym. W konsekwencji należy uznać, że podmiot ten powinien orzeczenie niezbędne dla ustalenia, że czynność prawna dłużnika z osobą trzecią jest wobec niego bezskuteczna uzyskać na zasadach określonych

dla wszystkich wierzycieli w rozumieniu art. 189 ustawy – Prawo upadłościowe, czyli zgłosić ją do sędziego komisarza.

(wyrok z dnia 27 marca 2019 r., V CSK 13/18, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 20; W. Pawlak, J. Frąckowiak, M. Koba, BSN 2019, nr 6, s. 7)

Glosa

Karoliny Ochocińskiej, Monitor Prawniczy 2020, nr 3, s. 164

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosatorka wskazała, że komentowany wyrok dotyczy dwóch wymagających omówienia problemów prawnych, a przede wszystkim określenia sposobu dochodzenia przez wierzyciela pauliańskiego bezskuteczności czynności prawnej w stosunku do osoby trzeciej posiadającej status upadłego. Sąd Najwyższy wskazał, że właściwą drogą jest zgłoszenie wierzytelności sędziemu-komisarzowi i tym samym odrzucił możliwość dochodzenia roszczeń przez wierzyciela pauliańskiego poprzez wytoczenie powództwa.

Zdaniem autorki, takie stanowisko nie zasługuje na aprobatę. Pogląd, że dochodzenie roszczeń pauliańskich musi przybrać formę zgłoszenia sędziemu-komisarzowi oznacza wystąpienie mankamentu o charakterze procesowym. Polega on na wyborze niewłaściwego rodzaju sądowego postępowania cywilnego. Sąd Najwyższy nie trafnie utożsamiał posiadanie legitymacji biernej z możliwością dochodzenia roszczeń ze skargi pauliańskiej poza postępowaniem upadłościowym. W ocenie glosatorki, Sąd Najwyższy powinien odnieść się przede wszystkim do wyboru procesu cywilnego jako drogi dochodzenia roszczeń. Jeżeli uznał go za niewłaściwy i wskazał, że roszczenie wierzyciela pauliańskiego podlegało zgłoszeniu do sędziego-komisarza, to nie było podstaw do rozważania istnienia legitymacji procesowej pozwanego.

Drugie zagadnienie wiąże się z losami powództwa, które dotyczy mienia wchodzącego w skład masy. Pojawia się w następstwie przyjęcia, że dochodzenie przez powoda bezskuteczności czynności prawnej powinno nastąpić w drodze zgłoszenia wierzytelności sędziemu-komisarzowi, oraz oceny, czy właściwym rozstrzygnięciem jest odrzucenie pozwu, oddalenie powództwa, czy też przekazanie pozwu do sędzie-

go-komisarza jako zgłoszenie wierzytelności. Sąd Najwyższy przyjął, że właściwe jest oddalenie powództwa ze względu na brak legitymacji procesowej po stronie pozwanej. Wskazał, że przekazanie sprawy nie jest możliwe z powodu różnic między wymaganiami formalnymi pozwu a zgłoszeniem wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

Według autorki, jest to pogląd nietrafny, zasadne bowiem jest przekazanie sprawy na podstawie art. 201 § 2 k.p.c. stosowanego *per analogiam*. Jeżeli powództwo pauliańskie powinno zostać rozpoznane przez sędziego-komisarza w następstwie zgłoszenia wierzytelności, to nie istniały podstawy do badania zagadnienia materialnoprawnego w postaci istnienia legitymacji procesowej. Przyjęcie, że przekazanie powództwa pauliańskiego sędziemu-komisarzowi, jako zgłoszenia wierzytelności, nie jest możliwe ze względu na odmienne wymagania formalne obu pism, prowadzi do wejścia w kompetencje sędziego-komisarza i dokonania oceny wymogów formalnych. Poza tym wierzyciel zostaje pozbawiony prawa do uzupełnienia zgłoszenia wierzytelności na wezwanie sędziego-komisarza oraz zaskarżenia zarządzenia o zwrocie zgłoszenia wierzytelności zażaleniem. Tym samym Sąd Najwyższy nietrafnie przesądził, że pozew o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną nie spełnia wymagań zgłoszenia wierzytelności oraz pozbawił wierzyciela uprawnień przysługujących mu na podstawie przepisów Prawa upadłościowego.

R.N.

*

1. Przy zawieraniu umowy w sporze z członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkę tę może reprezentować – na podstawie uchwały zgromadzenia wspólników – pełnomocnik umocowany rodzajowo albo do określonej umowy lub określonego sporu (art. 210 § 1 k.s.h.).

2. Jeżeli jednak w spółce komandytowej komplementariuszem jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jej pełnomocnikiem na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. nie może być osoba będąca jednocześnie komandytariuszem w tej spółce komandytowej i członkiem

zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – komplementariusza; takie powiązanie sprzeciwia się naturze spółki komandytowej.

(uchwała z dnia 30 stycznia 2019 r., III CZP 71/18, J. Gudowski, W. Katner, G. Misiurek, OSNC 2019, nr 11, poz. 110; BSN 2019, nr 1, s. 7; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2019, nr 1, s. 149)

Glosa

Magdaleny Dumkiewicz i Sebastiana Kidyby, Glosa 2019, nr 4, s. 70

Glosa jest aprobująca.

Komentatorzy zauważyli, że pierwsze zagadnienie stanowiące przedmiot głosowanej uchwały było rozstrzygane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11 (OSNC 2013, nr 2, poz. 27) w kontekście formy prawnej wymaganej dla pełnomocnictwa udzielanego na podstawie art. 210 k.s.h. i z aprobatą odnieśli się do złagodzenia wyrażonej w tym wyroku tezy o „autonomicznym” charakterze tego pełnomocnictwa na gruncie kodeksu spółek handlowych. Autorzy z aprobatą przyjęli pogląd Sądu Najwyższego dopuszczający ustanowienie przez zgromadzenie wspólników pełnomocnika mającego szersze niż tylko jednostkowe lub jednorazowe umocowanie do zawierania umów przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z członkami zarządu oraz w sporach spółki z tymi osobami. Zdaniem glosatorów, Sąd Najwyższy trafnie uwzględnił istotę pełnomocnictwa rodzajowego, jak również praktyczną stronę funkcjonowania spółek z ograniczoną odpowiedzialnością.

Odnośnie do drugiego z rozstrzyganych w uchwale zagadnień autorzy wskazali, że stanowisko Sądu Najwyższego istotnie rozszerza zakres zastosowania art. 210 k.s.h., obejmując nim nie tylko umowy i spory, ale także uchwały podejmowane w spółce osobowej, w której wspólnikami są spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i członek jej zarządu. Zdaniem glosatorów, jest to zabieg budzący wprawdzie wątpliwości z punktu widzenia zasady *exceptiones non sunt excendendae*, niemniej jednak uzasadniony funkcjonalnie i celowościowo, służy bowiem wykluczeniu sytuacji, w których zachodziłoby analogiczne ryzyko naruszenia interesu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak w przypadku, gdyby spółkę

z ograniczoną odpowiedzialnością reprezentował członek zarządu będący drugą stroną umowy, co stanowi *ratio* art. 210 k.s.h.

Uchwała została omówiona przez P. Popardowskiego w przeglądzie orzecznictwa (Glosa 2019, nr 2, s. 7).

K.L.

*

Niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną.

(wyrok z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, B. Janiszewska, M. Krajewski, J. Misztal-Konecka, OSP 2019, nr 12, poz. 115; M.Pr.Bank 2019, nr 12, s. 38)

Glosa

Tobiasza Nowakowskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2019, nr 12, poz. 115

Glosa ma charakter krytyczny.

W ocenie autora, o ile Sąd Najwyższy trafnie dopatrzył się niedozwolonego postanowienia umownego w mechanizmie spłaty zobowiązania przez kredytobiorcę opartym na tabeli kursów walut dowolnie ustalanych przez bank, o tyle wbrew konkluzji abuzywność nie może dotyczyć samego mechanizmu indeksacji świadczenia spełnionego przez bank. Na podstawie treści uzasadnienia wyroku nie jest również możliwe jednoznaczne wskazanie, jakiego rodzaju elementem czynności prawnej jest zdaniem Sądu Najwyższego klauzula indeksacyjna. Z jednej strony Sąd Najwyższy opowiedział się za dominującym stanowiskiem, że indeksacja stanowi dodatkowe zastrzeżenie umowne, z drugiej zaś zakwalifikował klauzulę indeksacyjną jako element przedmiotowo istotny umowy kredytu. Glosator podał również w wątpliwość

stanowisko, że umowa po eliminacji klauzuli indeksacyjnej może funkcjonować w pozostałym kształcie bez określenia sposobu jej wykonania, wbrew wyraźnej woli stron co do zawarcia zobowiązania bezpośrednio związanego z kursem waluty obcej. Pozostaje również nie do pogodzenia z tezą, że abuzywność postanowień umowy nie prowadzi do zmiany stosunku prawnego łączącego strony, w sytuacji gdy eliminacja klauzuli indeksacyjnej zobowiązanie powiązane z kursem waluty obcej przekształca w zobowiązanie wyrażone bezpośrednio w walucie polskiej. Dodatkową trudność stanowi ocena zawartego przez strony aneksu do umowy, umożliwiającego kredytobiorcy spełnienie świadczenia w walucie indeksacji.

Głosę opracował także M. Szymański (MoP 2020, nr 2, s. 102).

K.W.

*

teza oficjalna

Przepis art. 228 pkt 2 k.s.h. nie ma zastosowania, jeżeli powództwo przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną spółce wytacza syndyk masy upadłości.

2. Jeżeli roszczenie odszkodowawcze przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zostało oparte na podstawie prawnej określonej w art. 293 § 1 k.s.h., wyrokowanie na podstawie art. 415 k.c. narusza zakaz orzekania ponad żądanie (art. 321 k.p.c.).

teza opublikowana „Doradcy Restrukturyzacyjnym”

Ograniczenia korporacyjne, dotyczące zarządu majątkiem, nie mają znaczenia, gdy spółka znajduje się w upadłości likwidacyjnej. Wynika to z art. 75 ust. 1 Pr.upadł., zgodnie z którym upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości. Po-

jęcie upadły należy rozumieć szeroko, obejmuje ono wszystkie organy statutowe, w tym zarząd, radę nadzorczą, komisję rewizyjną, a także zgromadzenie wspólników. Oznacza to, że syndyk ma uprawnienie do wytoczenia powództwa przeciw członkowi zarządu o naprawienie szkody wyrządzonej spółce bez uchwały zgromadzenia wspólników.

(wyrok z dnia 8 maja 2019 r., V CSK 207/18, T. Bielska-Sobkowicz, J. Fraćkowiak, W. Pawlak, Glosa 2019, nr 4, s. 10)

Glosa

Agnieszki Cybulskiej-Bienioszek, Doradca Restrukturyzacyjny 2019, nr 4, s. 138

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego o dopuszczalności wytoczenia przez syndyka masy upadłości powództwa przeciwko funkcjonariuszom spółki na podstawie art. 293 k.s.h. Za trafny uznała przede wszystkim pogląd, że do dochodzenia przez syndyka naprawienia szkody wyrządzonej upadłej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest konieczne podjęcie przez wspólników uchwały w przedmiocie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy sprawowaniu zarządu albo nadzoru (art. 228 pkt 2 k.s.h.). W konsekwencji brak takiej uchwały nie skutkuje oddaleniem powództwa z uwagi na brak legitymacji czynnej powoda.

W ocenie glosatorki, Sąd Najwyższy równie trafnie przyjął, że syndyk nie jest osobą trzecią w rozumieniu art. 300 k.s.h., wobec czego brak przeszkód do skutecznego dochodzenia przez niego powództwa o naprawienie szkody na podstawie art. 293 k.s.h. Dysponuje on tym samym realną możliwością dochodzenia roszczeń wobec funkcjonariuszy upadłej spółki w celu ochrony interesu wierzycieli. W uzupełnieniu komentowanego orzeczenia autorka przedstawiła dodatkową argumentację na poparcie stanowiska Sądu Najwyższego.

Glosowany wyrok został także omówiony przez P. Popardowskiego w przeglądzie orzecznictwa (Glosa 2019, nr 4, s. 10).

K.W.

prawo cywilne procesowe

Od postanowienia rozstrzygającego co do istoty w sprawie o wpis w księdze wieczystej, wydanego przez asesora sądowego w sądzie rejonowym, który nie uzyskał prawa do pełnienia obowiązków sędziego, przysługuje apelacja.

(uchwała z dnia 7 września 2018 r., III CZP 26/18, M. Romańska, P. Grzegorzczak, K. Strzelczyk, OSNC 2019, nr 4, poz. 40; BSN 2018, nr 9, s. 8; Prok.i Pr. 2019, nr 3, wkładka, s. 44)

Glosa

Jana Szeredy, Monitor Prawniczy 2019, nr 20, s. 1124

Glosa jest krytyczna.

Autor wskazał, że krytyce poddać należy zarówno tezę, jak i uzasadnienie uchwały. Podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że na skutek braku korelacji norm ustrojowych i procesowych doszło do powstania luki prawnej, glosowana uchwała bowiem dotyczy asesora sądowego w sądzie rejonowym, który nie uzyskał prawa do pełnienia obowiązków sędziego. Nie mógł on być członkiem składu sądu w rozumieniu art. 47 k.p.c., a jego czynności orzecznicze, do dokonywania których był umocowany, nie były orzeczeniami sądu w rozumieniu kodeksu postępowania cywilnego. Przepisy nie obejmują w takim wypadku odrębnej regulacji środków zaskarżenia orzeczeń asesora sądowego.

Zdaniem glosatora, Sąd Najwyższy nietrafnie jednak rozstrzygnął problem, czy pozycja asesora sądowego powinna być jedyną podstawą dla rozważań o właściwym środku zaskarżenia orzeczeń asesora sądowego, który nie uzyskał prawa do pełnienia obowiązków sędziego. Wskazanie właściwego środka zaskarżenia wymaga rozważenia zasad ochrony prawnej uczestników danego postępowania, a dopiero następnie odniesienie się do pozycji organu procesowego, którego rozstrzygnięcie ma być kwestionowane. Właściwe jest spojrzenie na problem procesowy również z pozycji uczestnika postępowania, a nie jedynie z perspektywy organu orzekającego. W ocenie autora, w glosowanej uchwale analizy takiej zabrakło. Doprowadziło to do wydania uchwały sprzecznej z gwa-

rancjami procesowymi uczestników postępowania, choć wygodnej dla praktyki sądowej.

Według autora uczestnik niezadowolony z rozstrzygnięcia asesora sądowego w sądzie rejonowym, który nie uzyskał prawa do pełnienia obowiązków sędziego, ma do wyboru dwa środki zaskarżenia: skargę na orzeczenie referendarza sądowego oraz apelację. Przy wyborze jednego ze wskazanych środków prawnych występuje konieczność zagwarantowania stronom postępowania jednakowych środków odwoławczych od tych samych orzeczeń wydanych przez referendarzy sądowych i asesorów sądowych przed uzyskaniem przez nich *votum*. Dwie grupy uczestników w przypadku postępowania wieczystoksięgowego: pierwsza, których sprawy rozpoznał referendarz sądowy, i druga, których sprawy rozpatrzył asesor sądowy bez *votum*, nie mogą być odmiennie traktowane. Z punktu widzenia interesów osoby niezadowolonej przewagę ma skarga na orzeczenie referendarza, w odniesieniu bowiem do postanowienia oddalającego wniosek o wpis ma ona charakter anulacyjny.

W ocenie glosatora, ze względu na analizę statusu asesora sądowego dokonaną przez Sąd Najwyższy należy uznać, że nie do obrony jest pogląd, według którego rozpoznanie wniosku przez asesora sądowego bez *votum* jest równe rozpatrzeniu sprawy przez sąd. Co za tym idzie, w przypadku rozpatrywania sprawy przez asesora sądowego bez atrybucji sędziowskiej uczestnicy postępowania wieczystoksięgowego powinni mieć możliwość kwestionowania rozstrzygnięcia nie jako rozstrzygnięcia sądu, lecz zaskarżenia go do sądu na drodze skargi uregulowanej w art. 398²²–398²³ oraz 518¹ k.p.c. Rozwiązanie takie daje wyższy poziom gwarancji procesowych związanych ze statusem organu orzekającego, pozwala bowiem, aby sprawą załatwioną przez asesora sądowego zajął się sąd podlegający kontroli sądu drugiej instancji.

Uchwała została omówiona w przeglądach orzecznictwa przez M. Woźnickiego (R.Pr. Zeszyty Naukowe 2017, nr 4, s. 162) oraz B. Wołodkiewicz (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2019, s. 237).

R.N.

teza oficjalna

Ujawnienie w księdze wieczystej roszczenia prowadzi do udzielenia ochrony prawu obligacyjnemu lub osobistemu i powoduje skutki w razie rozporządzenia nieruchomości; rozstrzygnięcie w tym przedmiocie należy do istoty sprawy w rozumieniu art. 519 § 1 k.p.c.

teza opublikowana w „Glosie”

Ujawnienie w księdze wieczystej roszczenia stosownie do art. 16 u.k.w.h. nie prowadzi wprawdzie do zmiany ujawnionych w księdze wieczystej praw podmiotowych, nie stanowi przeszkody do wpisu prawa własności na rzecz osoby trzeciej ani nie ogranicza właściciela nieruchomości w rozporządzaniu nią, a więc pełni tylko rolę swoistego zabezpieczenia tego ujawnianego roszczenia, ale tego rodzaju zabezpieczenie roszczenia przez wpis ma charakter materialnoprawny, ponieważ kreuje stosunek prawny między uprawnionym przez wpis a każdorazowym właścicielem nieruchomości. Dlatego wniosek o wpis roszczenia zmierza do ochrony prawa obligacyjnego lub osobistego, wpływa na skutki rozporządzenia nieruchomości, a rozstrzygnięcie w tym przedmiocie należy do istoty sprawy w rozumieniu art. 519¹ § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 13 września 2018 r., II CZ 43/18, M. Kocon, A. Kozłowska, B. Ustjanicz, niepubl.)

Glosa

Macieja Rzewuskiego, Glosa 2019, nr 4, s. 130

Glosa jest aprobująca.

Komentowane orzeczenie dotyczyło problematyki ujawniania roszczeń w księdze wieczystej oraz zagadnienia zaskarżalności wpisów dziale III takiej księgi. Glosator podkreślił w swoich rozważaniach, stanowiących zasadniczo przegląd twierdzeń prezentowanych w literaturze prawniczej oraz zestawienie rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, że wprawdzie ujawnienie w księdze wieczystej roszczenia nie prowadzi do modyfikacji

ujawnionych w niej praw podmiotowych, to jednak przedmiotowe rozstrzygnięcie, kreując stosunek prawny między uprawnionym przez wpis, a kaźdoczesnym właścicielem nieruchomości, jest orzeczeniem co do istoty sprawy w rozumieniu art. 519¹ § 1 k.p.c. W rezultacie glosator zwrócił uwagę, że należałoby zastanowić się głębiej nad potrzebą traktowania w analogiczny sposób różnego rodzaju ostrzeżeń i wzmianek ujawnianych w księdze wieczystej na skutek aktywności wnioskodawcy lub z urzędu. Postulat ten, w ocenie glosatora, wydaje się aktualny w zestawieniu z dążeniem potencjalnego nabywcy nieruchomości lub prawa, dla którego prowadzona jest księga, do pozyskania pełnej wiedzy na temat ich szeroko rozumianej sytuacji faktyczno-prawnej, obejmującej m.in. ostrzeżenia o wszczęciu sprawy o zasiedzenie rzeczy lub prawa, o wszczęciu sprawy o wydanie nieruchomości czy np. o wszczęciu egzekucji sądowej lub administracyjnej.

P.G.

ORZECZENIE, KTÓRE ZOSTANIE OPUBLIKOWANE W OSNC 2020 NR 4

1. Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3).

2. Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

3. Wykładnia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 379 pkt 4 k.p.c. przyjęta w punktach 1 i 2 niniejszej uchwały nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia oraz

do orzeczeń, które zostaną wydane w toczących się w tym dniu postępowaniach na podstawie kodeksu postępowania karnego przed danym składem sądu.

4. Punkt 1 niniejszej uchwały ma zastosowanie do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów Izby Dyscyplinarnej utworzonej w Sądzie Najwyższym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.) bez względu na datę wydania tych orzeczeń.

(uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, M. Gersdorf, J. Iwulski, S. Zabłocki, D. Zawistowski, T. Artymiuk, T. Bielska-Sobkowicz, B. Bieniek, J. Błaszczak, K. Cesarz, D. Dończyk, J. Frańczak, M. Gierszon, J. Grubba, P. Grzegorzczak, J. Gudowski, D. Kala (zdanie odrębne), P. Kalinowski, W. Katner, H. Kiryło, K. Klugiewicz, M. Koba, M. Kocon, Z. Korzeniowski (zdanie odrębne), W. Kozielowicz (zdanie odrębne), A. Kozłowska, J. Kuźniar, M. Laskowski, R. Malarski, J. Matras, D. Miąsik, P. Mirek (zdanie odrębne), G. Misiurek, Z. Myszka (zdanie odrębne), A. Owczarek, M. Pacuda, W. Pawlak, M. Pietruszyński, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, W. Płóciennik, P. Prusinowski, Z. Puskarski, K. Rączka, M. Romańska, A. Siuchniński, B. Skoczowska, R. Spyt, K. Staryk (zdanie odrębne), A. Stęпка, K. Strzelczyk, A. Tomczyk, R. Trzaskowski, K. Tyczka-Rote, M. Wąsek-Wiaderek, K. Weitz, E. Wildowicz, P. Wiliński, A. Wróbel, W. Wróbel, OSNC 2020, nr 4, poz. 34)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2020 NR A

Przepis art. 199¹ k.p.c. nie oznacza, że osoba, której skarga do sądu administracyjnego została ze względu na przedmiot zażalenia odrzucona, może wszcząć postępowanie przed sądem powszechnym w celu uzyskania – odmówionego jej na drodze sądownoadministracyjnej – rozstrzygnięcia oceniającego legalność działania organu administracji. Warunkiem udzielenia takiej ochrony w sprawie niebędącej sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c. jest to, żeby spór wymagający rozstrzygnięcia miał cechy sprawy w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz żeby udzielona ochrona mogła być efektywna.

(wyrok z dnia 13 października 2017 r., I CSK 20/17, M. Romańska, P. Grzegorzczak, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 1)

*

Nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania w przedmiocie wniosku o doręczenie wyroku sądu pierwszej instancji z uzasadnieniem (art. 399 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 9 listopada 2018 r., V CZ 78/18, M. Romańska, P. Grzegorzczak, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 2)

*

Nieprawidłowe – w ocenie sądu drugiej instancji – wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym (art. 148¹ k.p.c.) nie jest równo-

znaczne z nierozpoznanem istoty sprawy i nie stanowi podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego (art. 386 § 4 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 16 listopada 2018 r., I CZ 93/18, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Koba, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 3)

*

Zmiana osoby dłużnika, która nastąpiła w toku postępowania egzekucyjnego w wyniku śmierci dotychczasowego dłużnika, nie wymaga uwidocznienia w klauzuli wykonalności; wykazanie przejścia obowiązków następuje przez złożenie organowi egzekucyjnemu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (art. 819 k.p.c.).

(wyrok z dnia 23 listopada 2018 r., II CNP 56/17, B. Ustjanicz, A. Kozłowska, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 4)

*

Roszczenie o zwrot pożyczki udzielonej osobie, która współpracuje z pożyczkodawcą gospodarczo, w celu rozwinięcia jej działalności z korzyścią także dla działalności pożyczkodawcy, jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.

(wyrok z dnia 23 listopada 2018 r., II CSK 647/17, B. Ustjanicz, A. Kozłowska, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 5)

*

Pojęcie środka prawnego w rozumieniu art. 424¹ § 1 i art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. obejmuje także wniesienie pozwu wszczynającego nową sprawę, jeżeli w tej drodze skarżący miał lub ma możliwość naprawienia błędu sądu drugiej instancji, który spowodował niezgodność orzeczenia z prawem.

(postanowienie z dnia 30 listopada 2018 r., I CNP 47/17, K. Weitz, W. Pawlak, M. Romańska, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 6)

Wniesienie skargi o wznowienie postępowania nie przerywa biegu terminu do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

(postanowienie z dnia 12 grudnia 2018 r., V CNP 25/18, K. Weitz, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 7)

*

Jeśli poszkodowany nie jest podatnikiem podatku od towarów i usług i nie może obciążającego go podatku obniżyć o podatek zapłacony w cenie rzeczy nabytej w zamian za rzecz zniszczoną albo w materiałach i usługach niezbędnych do przywrócenia rzeczy właściwości, które utraciła na skutek zdarzenia szkodzącego, to należne mu odszkodowanie powinno obejmować cenę nowej rzeczy z podatkiem od towarów i usług albo cenę za materiały i usługi, które zostaną użyte w celu przywrócenia rzeczy jej właściwości.

(wyrok z dnia 14 grudnia 2018 r., I CSK 695/17, P. Grzegorzczak, M. Romańska, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 8)

*

1. Poręczenie majątkowe zastosowane tytułem środka zapobiegawczego w toku postępowania karnego może podlegać zajęciu dopiero w razie ustanienia poręczenia. Poddłużnik nie ma uprawnień do kwestionowania zasady i celowości tego zajęcia.

2. Wypłata zajętej sumy na rzecz organu egzekucyjnego, który dokonał zajęcia, zwalnia dłużnika zajętej wierzytelności z długu wobec wierzyciela (dłużnika egzekwowanego) w części dotyczącej kwoty przekazanej organowi egzekucyjnemu.

(wyrok z dnia 18 grudnia 2018 r., IV CSK 456/17, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 9)

*

Ocena, czy zachodzi podstawa odmowy stwierdzenia wykonalności zagranicznego wyroku ze względu na oczywistą sprzeczność

wykonania z porządkiem publicznym, powinna uwzględniać postępowanie przed sądem pochodzenia jako całość, z uwzględnieniem wszystkich jego faz. Ocenie podlega również postępowanie przy wydaniu wcześniejszego orzeczenia, jeżeli miało prejudycjalny charakter dla wyroku objętego wnioskiem o stwierdzenie wykonalności.

(wyrok z dnia 19 grudnia 2018 r., V CSK 513/17, T. Bielska-Sobkowicz, W. Pawlak, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 10)

*

Warunkiem zastosowania art. 378 § 2 k.p.c. jest nie tylko wspólnota praw lub obowiązków materialnoprawnych współuczestników, ale także wspólność zarzutów apelacji, na podstawie których apelacja mogłaby być uwzględniona. Nieważność postępowania wyłącznie w stosunku do jednego ze współuczestników, który nie zaskarżył wyroku sądu pierwszej instancji, nie uzasadnia zastosowania art. 378 § 2 k.p.c.

(wyrok z dnia 9 stycznia 2019 r., I CSK 732/17, W. Pawlak, J. Frąckowiak, W. Katner, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 11)

*

Dopuszczalne jest zaskarżenie przez pozwanego wyroku oddalającego powództwo, jeżeli przyjęta – jako wyłączna – podstawa rozstrzygnięcia dla niego niekorzystna ze względu na skutki powagi rzeczy osądzonej.

(wyrok z dnia 9 stycznia 2019 r., I CZ 112/18, W. Pawlak, J. Frąckowiak, W. Katner, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 12)

*

Trwałość połączenia weksla z dokumentem stanowiącym przedłużek musi być oceniona przy uwzględnieniu formalizmu odpowiedzialności poręczyciela wekslowego, co wyłącza uznanie za prawidłowe połączenie jedną zszywką.

(wyrok z dnia 11 stycznia 2019 r., V CSK 551/17, B. Ustjanicz, K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 13)

Do ustalenia wysokości należnego na podstawie art. 145 § 1 k.c. wynagrodzenia za ustanowioną służebność drogi koniecznej nie zawsze niezbędny jest dowód w postaci operatu sporządzonego przez biegłego rzeczoznawcę; w niektórych przypadkach przydatne i wystarczające może być przeprowadzenie innych dowodów.

(postanowienie z dnia 17 stycznia 2019 r., IV CSK 525/17, M. Wysocka, G. Misiurek, K. Zawada, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 14)

*

W przypadkach, w których skuteczne dochodzenie roszczenia wobec Skarbu Państwa o wydanie przejętej nieruchomości jest uzależnione od uprzedniej, warunkującej legitymację powoda decyzji administracyjnej – eliminującej z obrotu prawnego ostateczną decyzję orzekającą o przejściu własności tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa lub stwierdzającej, że nieruchomość ta nie podlegała działaniu dekretu o reformie rolnej – wnioszek o wydanie takiej decyzji jest czynnością przerywającą bieg zasiedzenia tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa (art. 123 § 1 pkt 1 w związku z art. 175 k.c.).

(postanowienie z dnia 17 stycznia 2019 r., IV CSK 537/17, M. Wysocka, G. Misiurek, K. Zawada, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 15)

*

Kara umowna za opóźnienie w wykonaniu umowy może być dochodzona w odniesieniu do tych świadczeń, które po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od umowy w zakresie, w jakim nie została wykonana, zachowują status świadczeń spełnionych na podstawie częściowo wykonanej umowy.

(wyrok z dnia 18 stycznia 2019 r., III CSK 9/17, M. Romańska, M. Kocon, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 16)

*

W przypadku sprzedaży wieloelementowego zbioru rzeczy oznaczonych co do gatunku, o niejednorodnym składzie i właściwościach

poszczególnych rzeczy, stwierdzenie wad elementów zbioru nie pozwala automatycznie na przyjęcie wadliwości całego zbioru.

(wyrok z dnia 24 stycznia 2019 r., II CSK 762/17, H. Pietrzkowski, M. Koba, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 17)

*

Współuczestnik sporu niebędący współuczestnikiem jednolitym nie może wnieść zażalenia na orzeczenie sądu drugiej instancji o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania w zakresie odnoszącym się do pozostałych współuczestników.

(postanowienie z dnia 25 stycznia 2019 r., IV CZ 84/18, K. Weitz, A. Owczarek, K. Pietrzykowski, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 18)

*

Oznaczenie przez stronę działającą bez adwokata lub radcy prawnego wnoszonego pisma jako skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia nie wystarczy do zakwalifikowania tego pisma jako skargi przewidzianej w art. 424¹ k.p.c. Sąd, biorąc pod uwagę uzasadnienie pisma oraz kontekst procesowy, powinien zbadać, jaki był rzeczywisty zamiar strony i co chciała osiągnąć (art. 130 § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 30 stycznia 2019 r., III CZ 47/18, J. Gudowski, W. Katner, G. Misiurek, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 19)

*

Roszczenie wierzyciela o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego czynności prawnej dłużnika dokonanej z osobą trzecią (art. 527 k.c.) podlega zgłoszeniu w dotyczącym tej osoby postępowaniu upadłościowym (art. 189 ustawy dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 498 ze zm.).

(wyrok z dnia 27 marca 2019 r., V CSK 13/18, W. Pawlak, J. Frąckowiak, M. Koba, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 20)

INFORMACJE

W dniu 7 lutego odbyło się zgromadzenie sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej, poświęcone omówieniu sprawozdania Prezesa Sądu Najwyższego kierującego Izbą Cywilną z działalności Izby w 2019 r. i jej istotnych problemach wynikających z orzecznictwa (art. 19 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.).

Prezes Sądu Najwyższego Dariusz Zawistowski powitał zebranych i zreferował – doręczoną wcześniej – informację o działalności Izby Cywilnej Sądu Najwyższego w 2018 r.¹ Podziękował sędziom za ogromny wkład pracy, dzięki któremu – mimo wielu przeciwności – udało się osiągnąć bardzo dobre wyniki.

Zgromadzenie sędziów Izby jednogłośnie podjęło uchwałę o przyjęciu informacji o działalności Izby Cywilnej Sądu Najwyższego i istotnych problemach wynikających z orzecznictwa Izby w 2019 r.

W drugiej części zgromadzenia jednogłośnie pozytywnie zaopiniowano kandydaturę sędziego Sądu Najwyższego Grzegorza Misiurka na stanowisko przewodniczącego Wydziału IV, zwolnione przez sędzię Sądu Najwyższego Mirosławę Wysocką, która przeszła w stan spoczynku.

*

Z dniem 10 lutego sędzia Sądu Najwyższego Grzegorz Misiurek został powołany przez Pierwszą Prezes Sądu Najwyższego na stanowisko przewodniczącego Wydziału IV w Izbie Cywilnej.

---

¹ Informacja została opublikowana w „Izbie Cywilnej” 2020, nr 2, s. 25.

Dane statystyczne – luty 2020 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Razem	Załatwiono							Pozostało do rozpoznania
					Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2294	217	206	-	9	3	21	-	149	24	2305
3.	CZP w tym:	55	7	8	6	-	-	-	-	-	2	54
	art. 390 k.p.c.	48	7	8	6	-	-	-	-	-	2	47
	skład 7-miu	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	89	35	38	-	20	3	9	-	-	6	86
5.	CO w tym:	117	136	110	-	-	-	-	-	-	110	143
	art. 401 k.p.c.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	art. 45 i 48 k.p.c.	116	135	110	-	-	-	-	-	-	110	141
6.	CSP	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
7.	CNP	89	16	11	-	-	-	-	-	-	11	94
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	RAZEM	2645	412	373	6	29	6	30	-	149	153	2684

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	8
Glosy	22
Orzeczenie, które zostanie opublikowane w OSNC 2020 nr 4	58
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2020 nr A	60
Informacje	66
Dane statystyczne – luty 2020 r.	67